

Stg. GEHEIM

2001/10/26

26 OKT. 2001
Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

~~VERTROUWELIJK~~

MAANDOVERZICHT

No. 12 1967

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

V E R T R O U W E L I J KMaandoverzicht no. 12 - 1967(Tijdvak 1-12-1967 t/m 31-12-1967)I N H O U D

No. 897.775	Blz.
I. <u>Communisme Internationaal</u>	
Strijd om de Derde Wereld	1
II. <u>Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
Vier jaar na het 21e CPN-congres	12
De nationale activiteiten van de CPN	13
Verkiezingen in 1967	14
De verdediging van de democratie	15
De CPN en de "eenheid van links"	15
CPN-activiteiten op sociaal-economisch terrein	17
Communisten in de ondernemingsraden	18
De CPN en de internationale communistische beweging	18
De pro-Chinese oppositie	21
De pro-Russische oppositie	23
Partijpubliciteit	24
Boekhandel en uitgeverij Pegasus	25
Financiële positie van de CPN	26
Het 22e Partijcongres	27
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
Ontwikkeling in de jeugdbeweging	36
De Vrouwenbeweging	39
De Vredesbeweging	40
De Verzetsbeweging	41
Ontwikkeling op cultureel gebied	42
IV. <u>Andere groeperingen</u>	
Ontwikkeling in het jongeren-radicalisme	44
Ontwikkeling in de PSP	46
Ontwikkelingen in het Nederlandse trotskisme	49
De kwestie Vietnam	51
De Griekse kwestie	53
<u>Stakingsoverzichten</u>	56
<u>Agenda</u>	57
<u>Overzicht buitenlandse reizen</u>	59

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Strijd om de Derde Wereld

Een duidelijk teken van slechte verhoudingen tussen communistische partijen is een kennelijk gewilde dubbelzinnigheid in hun politieke of ideologische verklaringen die schijnbaar tot de propagandistische routine behoren, maar in feite boodschappen aan een tegenpartij bevatten. In het eerste stadium van een conflict is deze dubbelzinnigheid zo subtiel, dat ze de niet-ingewijden veelal ontgaat, zoals dit aanvankelijk het geval is geweest in het conflict tussen Moskou en Peking. Gaandeweg echter wordt ze grover en hatelijker, tot tenslotte de bittere waarheid wordt gezegd.

Voorals de Chinezen zijn meesters geweest in het timen en doseren van hun kwaadaardigheden aan het adres van de Russen, waarbij zij met een fijn gevoel voor associaties altijd de meest pijnlijke aanleidingen voor hun boutades hebben weten te vinden. Zij hebben in hun polemieken met Moskou een nieuw genre partijliteratuur gecreëerd, waarin de geleidelijke decoding van "geheime boodschappen" tot ondubbelzinnig scheldproza prachtig te volgen is. Aan de hand van het Chinese "schema" kan men in het vervolg zelfs ten naaste bij bepalen in welke fase een conflict van andere partijen met Moskou zich bevindt.

De Cubanen zijn volgens dit schema nu ongeveer zover als de Chinezen toen zij de Joegoslaven verketterden als "moderne revisionisten" maar in feite de Russen op het oog hadden, en hun befaamde pamflet "lang leve het leninisme" publiceerden (in 1960) waarin zij de Russen zijdelings verweten, dat zij Lenins revolutionaire ideeën verraden hadden. Zo hebben ook de Cubanen hun scheldcanonades op de Venezolaanse communisten gericht - het zijn "rechtsen, economisten, weifelaars en pseudorevolutionairen" - met de bedoeling dat de echo's daarvan tot in Moskou te horen zijn, en hebben zij ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van de Oktoberrevolutie besloten een herdenkingsboek uit te geven, dat de verslagen zal bevatten van de partijbestuursvergaderingen van de bolsjewieken uit de tijd van vlak vóór en vlak na "oktober 1917": daaruit moet blijken, dat de bolsjewieken toendertijd wel geweten hebben hoe zij

revolutie moesten maken, maar dat hun zonen de lust daartoe vergaan is. De voor de hand liggende moraal is deze, dat een communistische partij nog steeds behoort te zijn "een partij die revolutie maakt", wat voor vele CP-en - met name de CPSU - een afgedane zaak is, maar voor sommige andere - met name de Cubaanse partij - nog steeds niet.

De uitwisseling van reeds niet meer zo geheime boodschappen tussen Havanna en Moskou volgt het patroon van het conflict tussen Moskou en Peking, maar dit betekent niet noodzakelijk, (al was het maar vanwege de economische binding van Cuba aan de Sowjet-Unie) dat de afloop dezelfde zal zijn. De inhoud van de boodschappen vertoont ook een opmerkelijke overeenkomst met die van de boodschappen tussen de Russen en de Chinezen in het begin van de zestiger jaren, maar ook dit betekent niet, dat de Cubanen en de Chinezen het eens zouden zijn. Integendeel, ook met Peking kunnen de Cubanen het niet vinden, en dit te minder, waar zij zich bewegen in gebieden die de Chinezen tot hun invloedssfeer rekenen. De revolutionaire beweging, waarvan Havanna zich als het middelpunt ziet, dekt de revolutionaire beweging waarvan de Chinezen spreken noch naar de partijen die er deel van uitmaken, noch naar de gepropageerde strijdmethoden, noch - tenzij in de meest algemene termen - naar het beoogde doel.

We zijn in de polemieken tussen Havanna en Moskou (en Peking) en in de feitelijke politiek die de Cubanen in Latijns-Amerika bedrijven getuigen van een nieuw afscheuringsproces in de marxistisch-leninistische beweging. Zoals de Russen en de Chinezen gaan de Cubanen in de Derde Wereld een eigen weg.

Van Bandoeng tot Havanna

Vanaf het midden van de vijftiger jaren is de solidariteit met de volkeren van de Derde Wereld een van de belangrijkste punten geweest van het communistisch program. Enerzijds heeft daarbij van het begin af aan de bedoeling voorgezeten de staatsrelaties tussen de bloklanden en de "burgerlijk-nationalistische" of "nationaal-democratische" - maar in elk geval neutralistische of anti-Westerse - landen in de gekleurde wereld uit te breiden of te versterken om zodoende een

hechter anti-imperialistisch blok op te bouwen*). Anderzijds is de mogelijkheid tot beïnvloeding of annexatie van bevrijdingsrevoluties in deze wereld een meer ideëel motief geweest. Uiteraard hebben de communistische mogendheden daarbij vooral hun eigen belangen goed gezien: eerst Joegoslavië, toen de Sowjet-Unie, vervolgens China en tenslotte Cuba hebben met hun campagnes in de Derde Wereld in de eerste plaats hun eigen internationale positie pogen te versterken. De winst is echter niet altijd groot geweest. Wel is - juist op dit punt - de eenheid van de communistische beweging gebroken.

De gekleurde wereld heeft voor het eerst een eigen gezicht gezet op de befaamde conferentie van Bandoeng in april 1955, waar 29 hoge afvaardigingen van Aziatische en Afrikaanse landen de mogelijkheden bespraken om te komen tot betere onderlinge verhoudingen en verhoging van hun welvaart. Er namen slechts twee communistische delegaties aan deel, een van China en een van Noord-Vietnam. (De Sowjet-Unie werd door waarnemers vertegenwoordigd.) De verklaringen die de conferentie na afloop uitgaf waren zeer gematigd van toon en parafraseerden hoofdzakelijk de principes van het Charter van de Verenigde Naties. In zoverre was de conferentie dan ook in communistische ogen geen onverdeeld succes. Moskou zag echter niettemin kans "de geest van Bandoeng" - een geest van verzoening en vreedzame samenwerking - enige tijd te exploiteren in een poging het eigen prestige in Afrika en Azië te verbeteren. (Men herinnere zich het "glimlachoffensief" van Boelganin en Chroestsjow met hun reis naar India, Birma en Afghanistan in november en december van hetzelfde jaar.) De Chinezen slaagden er eveneens in, met verschillende buurlanden tot betere betrekkingen te komen op basis van "de vijf punten van vreedzame coëxistentie" (die overigens reeds in 1954 voor het eerst geformuleerd waren).

Grotere kansen tot uitbuiting van de geest van Bandoeng zagen de communisten echter in de uitwerking van een eigen lijn, waarvan het beginpunt lag in een Afro-Aziatische Solidariteitsconferentie, in dezelfde maand als de Bandoengconferentie gehouden in Nieuw Delhi, die zij namelijk geheel in eigen hand hadden weten te houden. Het ter conferentie opgerichte Afro-Aziatische Solidariteitscomité was een

*) De Russen zijn wat dit betreft altijd voortvarender en minder kritisch geweest dan de Chinezen. Door de Cubanen wordt deze lijn echter afgewezen.

voorloper van vele soortgelijke comités die tezamen een losse communistische frontorganisatie zouden gaan vormen ter bevordering van de communistische doelstellingen in de Derde Wereld: de opbouw van een anti-imperialistisch blok, de verbetering van de betrekkingen tussen bloklanden en gekleurde landen en de steunverlening aan nationale bevrijdingsbewegingen.

De eerste grote Afro-Aziatische Solidariteitsconferentie (een vervolg op de conferentie van Nieuw Delhi) werd in december 1957 te Caïro gehouden. De Sowjet-Unie was er vertegenwoordigd op de later door de Chinezen bestreden grond, dat zij wegens de Sowjet-republieken in centraal Azië als een Aziatische mogendheid moest worden beschouwd. De delegaties uit de niet-communistische landen heetten hun "volken" te vertegenwoordigen. Sommigen hadden een officiële status, de meesten vertegenwoordigden echter slechts linkse minderheden van hun land, anderen hadden als politieke ballingen of vluchtelingen nauwelijks contact met de organisaties of partijen waarvoor zij als woordvoerder optraden.

Het belangrijkste besluit van de conferentie betrof de oprichting van een Permanent Secretariaat van de "Solidariteitsorganisatie van Afro-Aziatische Volkeren" (AAPSO*), waarin de Sowjet-Unie en China de belangrijkste plaatsen bezetten.

De tweede AAPSO-conferentie werd in 1960 gehouden te Conakry (Guinea), waar voor het eerst ook de Latijns-Amerikaanse communisten als "bondgenoten in de strijd tegen het Amerikaans imperialisme" werden genoemd. De verhouding tussen de Russen en de Chinezen begon toen echter reeds gespannen te raken, hetgeen in februari 1963 op de derde AAPSO-conferentie, gehouden te Moshi in Tanganyika, tot ernstige botsingen leidde. De Chinezen verkondigden er hun harde, agressieve denkbeelden over de strijd tegen het imperialisme, insinuerend dat de "blanke" Russen nauwelijks als goede vrienden van de Afrikaanse en Aziatische volkeren te beschouwen waren. De Russen van hun kant sneerden over het achterlijke en chauvinistische China, dat niet in staat was de volkeren van de Derde Wereld materiële steun te bieden. De twisten liepen zo hoog, dat vele delegaties zich van de affaires distantiëerden en zich beraadden over de vraag hoe herhaling van deze

*) In het vervolg zal deze afkorting van de Engelse benaming: "Afro-Asian Peoples' Solidarity Organisation" gebruikt worden.

onverkwikkelijke scènes voorkomen kon worden. (In 1964 nam de AAPSO-Raad te Algiers, tot ongenoegen van Chinezen en Russen de motie aan, dat van het Sino-Sowjet-conflict niet meer in AAPSO-vergaderingen mocht blijken.)

De conferentie te Moshi was overigens in zoverre nog interessant, dat een Cubaanse "waarnemer" een opgewonden toespraak hield ter verheerlijking van premier Castro waarvoor hij een daverend applaus kreeg en er bovendien met grote eenstemmigheid een speciale resolutie werd aangenomen, waarin Castro werd uitgenodigd te Havanna een driecontinenten-conferentie te organiseren waaraan derhalve naast delegaties uit Azië en Afrika voor het eerst ook vertegenwoordigers uit Latijns-Amerikaanse landen zouden deelnemen.

Zoals men echter ten tijde van de oprichting van de AAPSO niet kon vermoeden dat de conferenties van deze organisatie het strijdtooneel zouden worden van zulke verbitterde tegenstanders als de Russen en de Chinezen, zo kon men in 1963 evenmin voorzien dat deze driecontinenten-conferentie zulk een kwalijk effect zou hebben voor de solidariteitsbeweging. In deze tijd - in 1963 - verdeelde Castro zijn sympathie nog tussen Moskou en Peking. Zowel de Chinezen als de Russen hoopten hem met zijn aanhang en zijn morele invloed in Latijns-Amerika voor zich te kunnen winnen. In 1966 echter, toen de conferentie tenslotte plaatsvond, was Castro reeds voor beide partijen verloren.

Onder de communisten in Latijns-Amerika bereikte het Sino-Sowjet-conflict zijn hoogtepunt in de jaren 1963/1964, toen de Chinezen en hun aanhangers de desillusie over de afloop van de Cuba-crisis (1962) trachtten te exploiteren en erin slaagden een aantal pro-Chinese partijen en splintergroepen op te richten. Maar de Chinezen werden teleurgesteld in hun verwachting, dat zij ook de Cubanen zelf voor zich zouden kunnen winnen gezien hun gemeenschappelijke voorkeur voor gewelddadige strijd. Castro kon de Russische militaire en economische steun niet missen en bleef derhalve in het Sino-Sowjet-conflict neutraal. Bovendien ontging het hem niet dat de "militante" pro-Chinese groepen in verschillende Latijns-Amerikaanse landen weigerden zich solidair te verklaren met allerlei extremistische organisaties die zijn sympathie hadden.

Een conferentie van Latijns-Amerikaanse CP-en te Havanna in 1964, waarvoor geen pro-Chinese partijen waren uitgenodigd en de Cubaanse deelname aan de zogenaamde "consultatieve bijeenkomst" van CP-en te Moskou in maart 1965 schenen erop te wijzen, dat de Russen en Cubanen weer dichter bij elkaar kwamen. In elk geval verspeelde Castro

er wel het laatste restje Chinese sympathie mee. Kwesties over distributie van propaganda-materiaal door de Chinese Ambassade in Havanna en over Chinese rijstleveranties aan Cuba koelden de relaties tenslotte tegen eind 1965, begin 1966 tot het nulpunt af.

De drie-continenten-conferentie betekende echter eveneens het begin van een versnelde afbraak van de verhoudingen tussen Cuba en Moskou..

De conferentie vond plaats te Havanna in de eerste helft van januari 1966. Er namen 82 delegaties aan deel. Russen en Chinezen kwamen er weer even fel tegenover elkaar te staan als drie jaar tevoren in Moshi. De Russen leden een aanzienlijke nederlaag; de Chinezen boekten weinig winst, maar beïnvloedden wel - met de Cubanen - in hoge mate de stemming van de conferentie.

De Sowjet-delegatie trachtte te bereiken dat de AAPSO werd uitgebreid met alle daarvoor in aanmerking komende organisaties uit Latijns-Amerikaanse landen en haar hoofdkwartier in Caïro zou behouden. Het effect daarvan zou namelijk zijn dat het grote aantal pro-Russische organisaties uit Latijns-Amerika de Sowjet-invloed in de alsdan te noemen AALAPSO*) zou versterken, waardoor waarschijnlijk mede voorkomen kon worden dat de volgende conferentie van de organisatie - zoals toen nog het plan was - in Peking zou worden gehouden.

De Chinezen en Cubanen wisten echter ieder met hun eigen motieven te bewerken dat er naast de AAPSO een AALAPSO zou worden opgericht met haar hoofdkwartier in Havanna.

De conferentie ademde een fel anti-Amerikaanse geest, zoals de Chinezen en Cubanen het zich hadden voorgesteld en propageerde gewapende subversie in de Latijns-Amerikaanse landen. Daarmee waren de Russen zeer ongelukkig vanwege de diplomatieke consequenties die het onderschrijven van deze politiek voor Moskou zou kunnen hebben. De staatsrelaties met verschillende van deze landen (die Moskou juist begon te cultiveren) werden er direct door bedreigd.

De situatie werd echter nog meer gecompliceerd, doordat de Latijns-Amerikaanse delegaties die aan de drie-continenten-conferentie deelnamen tijdens een afzonderlijke vergadering besloten tot oprichting van een nog weer afzonderlijke Latijns-Amerikaanse Solidariteitsorganisatie (LASO) met Havanna als hoofdkwartier. Daarmee zondeerde

*) Afro-Asian Latin American Solidarity Organisation.

Fidel Castro namelijk een interessant deel van de Derde Wereld af als zijn eigen politieke arena.

Wat dit betekende zou spoedig duidelijk worden.

De eerste LASO-conferentie

Het doel van LASO was de coördinatie van de strijd tegen het Amerikaanse imperialisme in Latijns-Amerika en het Caraïbische gebied, voornamelijk door het stimuleren en organiseren van gewapende opstanden tegen de gevestigde regeringen. Een conferentie over de uitwerking van een gezamenlijke strategie werd reeds direct in 1966 voorbereid door een comité bestaande uit vertegenwoordigers uit Cuba, Brazilië, Colombia, Guyana, Guatemala, Mexico, Peru, Uruguay en Venezuela. Het comité stelde een agenda op en deed een oproep uitgaan tot het formeren van nationale LASO-comités die de delegaties naar de conferentie zouden moeten samenstellen.

Dit laatste was voor de meeste CP-en (immers op Moskou georiënteerd) een pijnlijke zaak. De Castro-lijn klopte namelijk volstrekt niet met hun eigen politieke programma's. De CP-en van Argentinië, Brazilië, Venezuela en Equador weigerden hun medewerking, daarmee het terrein overlatend aan de concurrerende extremistische pro-Castro organisaties. Andere pro-Russische CP-en besloten wel afvaardigingen te zenden, maar gaven deze de opdracht tot passieve deelname.

Aan de conferentie die in de eerste helft van augustus van dit jaar (1967) werd gehouden, namen tenslotte een 120-tal vertegenwoordigers van CP-en, extreem-linkse organisaties en rebelligroepen uit 27 landen deel (waaronder 3 Surinamers) tezamen met waarnemers uit alle Oostblok-landen (met uitzondering van Joegoslavië), de VAR, Syrië, Noord-Korea en Noord- en Zuid-Vietnam. Slechts één vertegenwoordiger van de Latijns-Amerikaanse CP-en, n.l. Rodney Arismendi van Uruguay, speelde een rol van enige betekenis. Voor het overige traden in Castro's show alleen de extremisten en rebellenvertegenwoordigers op.

Het verloop van het congres - waarover naar buiten niet veel bekend werd - was daarmee wel te voorspellen. De orthodoxe CP-en en Moskou kwamen er slecht van af. In één resolutie werd de Venezolaanse CP veroordeeld vanwege haar "vreedzame politiek". Deze veroordeling trof echter tegelijkertijd alle andere pro-Russische partijen en de CPSU. In een andere resolutie werd de politiek van "bepaalde socia-

listische landen" veroordeeld die kredieten en technische hulp leverden aan Latijns-Amerikaanse "dictaturen" en "oligarchieën". En dit sloeg rechtstreeks op de Sowjet-Unie en andere Oosteuropese landen die hun economische en diplomatieke activiteiten in Latijns-Amerika in 1966/1967 juist aanzienlijk hadden opgevoerd.

Geen van beide resoluties werd gepubliceerd. In de verklaringen die de conferentie uitgaf werd zelfs met enige waardering over de orthodoxe CP-en gesproken. Maar dit had uiteindelijk weinig te betekenen. De strategie die onder leiding van Castro persoonlijk werd ontworpen, was een strategie van revolutionaire strijd, van guerilla-acties in alle Latijns-Amerikaanse landen (desnoods, zoals bijvoorbeeld in Venezuela, buiten de orthodoxe CP om).

In een pathetische slotrede onderstreepte Castro:

"Laat niemand denken dat hij langs vreedzame weg aan de macht kan komen in ongeacht welk land van dit continent. Laat niemand proberen de massa te verzekeren dat hij dit kan, want dan misleidt hij het volk op een afschuwelijke manier. Er is alleen maar de weg van de gewapende strijd en al het andere is daaraan onderschikt....."

Hij kwam ook terug op de steunverlening van de Sowjet-Unie aan de regeringen van Latijns-Amerika:

"Wat een waanzin, dollars te lenen aan een regering die de guerilla's bestrijdt, vervolgt en vermoordt! Als er internationalisme bestaat, als solidariteit een woord is dat waard is om te worden uitgesproken, dan is toch wel het minste wat wij van een land uit het socialistische kamp mogen verwachten, dat ze financiële en technische hulp weigert aan zo'n regering!"

Wat kon Moskou anders doen, dan zich van deze conferentie distantiëren. In de Sowjet-pers werd er maar flauw op gereageerd, en dan meestal nog in algemene termen waarmee - in tegenstelling tot een gewelddadige politiek - een eenheidsfront-politiek van CP-en en "alle progressieve krachten" werd aanbevolen, derhalve toch de vreedzame weg.

En de Chinezen hadden juist de andere kant op gekeken.....

Polemieken

De LASO-conferentie had de Latijns-Amerikaanse communisten diep geschokt. Na afloop zochten de CP-en die eraan hadden deelgenomen - en zich uiteraard heftig hadden verzet tegen alle incriminerende

resoluties - onmiddellijk contact met de partijen die zich afzijdig hadden gehouden, om rapport uit te brengen en zich over de situatie te beraden. De Venezolaanse CP, het mikpunt van Castro's uitvallen speelde een belangrijke rol in dit overleg, waarvan weinig meer bekend werd, dan dat de mening overheerste dat de verhoudingen met Havanna nu wel kapot waren en het waarschijnlijk niet veel zin had nog aan volgende LASO-conferenties deel te nemen.

De orthodoxe CP-en schenen voor wat hun kritiek op Castro's revolutionaire strategie betrof in zoverre het gelijk aan hun kant te hebben, dat de guerilla-beweging in verschillende Latijns-Amerikaanse landen juist zware tegenslagen te verduren kregen, hetgeen dramatisch geaccentueerd werd door de dood van de veelgezochte Ché Guevara tijdens een actie in Bolivia in begin oktober. Guevara was de man geweest die nog enkele maanden tevoren "ergens ter wereld" (officieel was niet bekend waar hij zich ophield) de volkeren van Latijns-Amerika in een befaamde boodschap had opgeroepen "vele Vietnams" te creëren: door guerilla-acties te ontplooiën moesten zij hun regeringen dwingen Amerikaanse militaire "adviseurs" te hulp te roepen, zodat in korte tijd een hele reeks oorlogen met de Amerikaanse imperialisten zou kunnen worden gevoerd en het imperialisme zou worden uitgeput. Geweld en oorlog waren ook volgens hem de enige middelen waarmee de revolutionaire ontwikkelingen van Latijns-Amerika kon worden bespoedigd.

De Latijns-Amerikaanse CP-en reageerden in uiterst voorzichtige bewoordingen op de dood van deze beroepsrevolutionair. Het politiek-bureau van de CPSU zond een formele condoleance-boodschap aan de Cubaanse partij waarin Guevara geprezen werd om zijn bijdrage tot de opbouw van het communisme in Cuba en - in de meest algemene termen - om zijn actief aandeel in de bevrijdingsstrijd van de volkeren van Latijns-Amerika. Verder dan deze weinig emotionele verklaring meenden de Russen niet te kunnen gaan. Andere partijen, zoals de Franse CP, tekenden bij de dood van Guevara echter ondubbelzinnig aan, dat zij het met zijn opvattingen vaak niet eens waren geweest.

De discussies over Guevara's verdiensten leidden welhaast onvermijdelijk tot polemische uitvallen over en weer, die de verhoudingen tussen "revolutionaire" en "orthodoxe" CP-en snel naar een dieptepunt voerden. Op 25 oktober schreef Rudolfo Ghioldi, een secretaris van de Argentijnse CP, in een artikel in de "Prawda" op een zodanige manier over het Maoïsme en "soortgelijke stromingen", dat het geen twijfel

leed of hij had voornamelijk de Cubaanse richting op het oog. Door de aanhangers van deze stromingen werd een extreem avonturisme gepredikt, schreef hij, in de veronderstelling dat revolutie - tegen alle ervaringen in - van buitenaf in een land kon worden geïmporteerd of kunstmatig vanuit het buitenland kon worden opgewekt. Hij beschuldigde er de "klein-burgerlijke nationalist" eveneens van, de rol van de communistische partijen te onderschatten, samenwerking met de CP-en te weigeren of de CP-en zelfs tegen te werken. Deze "zogenaamde linkse nationale bewegingen" zagen met minachting neer op het marxisme-leninisme, omdat in deze doctrine geen rechtvaardiging voor hun avonturen te vinden was.....

Twee dagen later liet de "Prawda" de secretaris-generaal van de Chileense CP aan het woord om te verklaren dat de Russische Oktober-revolutie de ontwikkeling van proletarische communistische partijen in Latijns-Amerika had mogelijk gemaakt, partijen die door "bepaalde avonturisten" dan wel dikwijls voor "laf en orthodox en traditionalistisch" werden uitgekreten, maar wier doeltreffendheid boven elke twijfel verheven was. De meest solide revolutionaire organisaties in Latijns-Amerika, zo onderstreepte hij, waren niet de guerilla-bendes, maar de Argentijnse, Braziliaanse, Mexicaanse, Uruguese en Chileense CP-en.

Castro ontving deze boodschappen luid en duidelijk en zond er soortgelijke antwoorden op terug. Zijn minachting voor het "revisionistische" en "vreedzame" communisme toonde hij tenslotte onverholen door een belachelijke delegatie af te vaardigen naar de novemberfeesten in de Sowjet-Unie en zijn ambassadeur in Moskou opdracht te geven zich buiten de officiële plechtigheden te houden.....

En de komende internationale conferentie

Ook voor de internationale communistische conferentie die thans in voorbereiding is, had de geschiedenis rond de LASO nauwelijks nog te peilen consequenties. De Cubanen zullen er zich wel van afzijdig houden: zij behoorden althans niet tot degenen die tot de in Boedapest te houden voorbereidende besprekingen besloten, hoewel dit in de lijn van de gevolgde procedure zou hebben gelegen.

Opmerkelijk was wel (en in een vorige beschouwing werd hierop reeds gewezen), dat zowel in de oproep tot het houden van de conferentie als in verschillende begeleidend commentaren enkele duistere

passages voorkwamen die erop schenen te duiden, dat ook de interessen van de niet-communistische anti-imperialistische beweging of althans de interessen van de communisten in deze beweging in het geding waren. Een teken wellicht dat men het verloren gegane terrein in de gekleurde wereld zal willen pogen terug te winnen?

Aan de talloze problemen rond de internationale conferentie werden er door Castro in elk geval weer enkele toegevoegd, al was het maar hierdoor, dat de CPSU en vele andere CP-en de LASO-conferentie het liefst zouden negeren, maar sommige partijen - de Italiaanse bijvoorbeeld - met een meer realistische kijk op de ontwikkelingen in het communisme, de feitelijkheid van Castro's beweging wel zouden willen erkennen.

In een artikel in het partijblad Rinascit  (oktober) noemde partijleider Longo ook de LASO-conferentie in een opsomming van regionale conferenties die de communistische en in het algemeen de revolutionaire problematiek hadden helpen verduidelijken.

Maar of dergelijke optimistische geluiden de wereldconferentie - wanneer ze ooit wordt gehouden - zullen kunnen opvrolijken zal nog moeten blijken.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

Na vier jaar

Bijna vier jaar geleden (maart 1964) werd tijdens het 21e Congres van de CPN de "nieuwe oriëntering" geïntroduceerd, d.w.z. dat de CPN zich van toen af ging presenteren als een echt Nederlandse partij, die opkomt voor de belangen van de Nederlandse werkers. Mede met het oog hierop en om te voorkomen dat er een scheuring in de partij zou gaan optreden als gevolg van het Sino-Sowjetconflict, meende de CPN-leiding zich tevens autonoom en kritisch te moeten opstellen t.a.v. de andere communistische partijen, in het bijzonder de CPSU. Het afgelopen 22e Congres (22-24 december j.l.) bejubelde de successen van deze politiek en bevestigde deze koers voor de komende jaren.

Heeft de CPN werkelijk reden tot enthousiasme en optimisme? Internationaal gezien zeker niet. De autonomie-politiek heeft de vorming van een pro-Chinese én een pro-Russische oppositie niet kunnen verhinderen en binnen de communistische wereldbeweging is de positie van de CPN thans meer geïsoleerd dan ooit te voren. Deze ontwikkeling heeft een niet geringe terugslag gehad op het élan en de activiteiten van de leden der Nederlandse CP. De werfkracht is verminderd, het ledenbestand loopt terug en het aantal abonnees op "De Waarheid" daalt dusdanig, dat deze krant - door de grote financiële tekorten - een molensteen om de hals van de CPN-leiding is geworden.

Merkwaardigerwijs kan echter niet gesteld worden dat de invloed van de communistische partij in Nederland in de laatste jaren verminderd is. Integendeel, door een complex van factoren, waarvan genoemd moeten worden: de op ontspanning in Europa gerichte Russische politiek, de dialoog-houding van het Westen, de radicalisering van het Nederlandse kiezerscorps, de teruggang in de economische situatie en inderdaad ook in zekere mate de "nieuwe oriëntering" van de CPN, is het "image" van deze partij in de Nederlandse samenleving verbeterd. De communisten worden thans meer en meer geaccepteerd als volwaardige Nederlanders, hetgeen o.m. tot uiting is gekomen in het verlenen van zendtijd aan de CPN, het opnemen van communisten in de Kamercommissies voor Buitenlandse Zaken en Defensie, het verkiezen van communistische wethouders (bij-

voorbeeld in Amsterdam), de opheffing van het z.g. 'lectuurverbod' voor legerplaatsen en de vele uitnodigingen aan de CPN-leiding (met name van confessionele zijde) om deel te nemen aan discussiebijeenkomsten. Duidelijk blijkt de gegroeide invloed van de communistische partij in Nederland uit de verkiezingscijfers van de laatste jaren, die een afgetekende winst te zien geven in de gemeenteraden en de Tweede Kamer.

Het is een verontrustend verschijnsel dat in deze tijd een toenemend aantal Nederlanders heil blijkt te verwachten van een anti-democratische partij. Een partij die in haar beginselprogramma opkomt voor de dictatuur van de arbeidersklasse, welke dictatuur zij verwezenlijkt wil zien - volgens het in 1964 door "Pegasus" te Amsterdam uitgegeven scholingsboek "Wat is historisch materialisme?" - "in overeenstemming met de eisen van de situatie" door "demonstraties, politieke stakingen, verkiezings- en parlementaire strijd, tot de gewapende opstand toe".

De nationale activiteiten van de CPN

In het afgelopen jaar zette de CPN haar "autonome koers" niet alleen voort, maar verscherpte die zelfs nog. De maatregelen tegen "Vernu" (reisbureau van de vereniging "Nederland-USSR"), tegen de VCU ("Vereniging voor Culturele Uitwisseling", reisbureau van de Nederlandse Vredesraad) en tegen (inmiddels ex-) "Pegasus"-directeur J. van Seggelen waren er om te bewijzen, dat het de partijleiding ernst was met haar onafhankelijke opstelling tegenover andere communistische partijen, met name de CPSU. Deze besluiten van het partijbestuur maakten de nodige reacties los. Op vele leden- en bestuursvergaderingen werd kritiek geuit op de partijleiding en op de persoon van De Groot, o.a. in meerdere Rotterdamse en Amsterdamse afdelingen. Het sterkst was de weerstand echter in de Zaanstreek, waar een complete afdeling (Assendelft, de woonplaats van de "Vernu"-directeur Wim Hulst) een protestbrief aan het partijbestuur en aan alle CPN-districten zond. Van partijbestuurszijde werd alles in het werk gesteld deze rebelse afdeling weer in het gareel te krijgen, maar zelfs secretaris Hoekstra kreeg op een ledenvergadering geen voet aan de grond. Het resultaat was tenslotte dat de afdeling in twee delen uiteen viel, waarbij de groep die zich achter Hulst schaarde de formele banden met de CPN verbrak. Ruim 40 leden beëindigden hun lidmaatschap van de partij, terwijl ongeveer 50 abonnee-menten op "De Waarheid" werden opgezegd.

De verkiezingsuitslagen in 1967 konden de CPN-leiding slechts aansporen op de ingeslagen weg voort te gaan: het communistische zetelaantal in de Tweede Kamer steeg van 4 tot 5. Ondanks de interne spanningen, veroorzaakt door de verscherpte toepassing van de autonomiepolitiek, slaagde de CPN er aldus in haar plaats in het Nederlandse politieke leven te handhaven en zelfs enigermate te verstevigen.

De verkiezingen voor de Tweede Kamer

Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer, in februari 1967, wist de CPN bijna een kwart miljoen stemmen op zich te verenigen, zijnde 3.61% van het totale aantal uitgebrachte stemmen. Dit betekende een winst van bijna één procent t.o.v. 1963, toen de CPN 2.76% van de stemmen verwierf. Deze winst gaf de partij recht op een extra zetel, waardoor de CPN-fractie in de Tweede Kamer op 5 zetels kwam. Deze wordt thans gevormd door Marcus Bakker, Henk Hoekstra, .Kremer, .v.h. Schip en Joop Wolff. Ook in het parlementaire jaar 1967-1968 zijn de communisten in alle commissies van de Tweede Kamer, met uitzondering van de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, vertegenwoordigd.

De relatief grootste vooruitgang boekte de CPN in de provincies Noord-Brabant en Limburg, waar zij haar stemmenaantal verdrievoudigde, resp. verdubbelde. De grootste winst in absolute cijfers behaalde de partij in Noord-Holland, waar haar stemmen-aandeel met ruim 25.000 tot ver boven de 100.000 steeg. Hoewel Amsterdam hieraan een winst van ruim 15.000 stemmen bijdroeg, werd de positie van de stad als "rood bolwerk" bij uitstek enigszins aangetast, daar het Amsterdamse aandeel in het landelijk stemmentotaal van 35% (1963) tot 30% daalde.

De verkiezingen voor de gemeenteraden van Zwolle en Helmond

De tussentijdse gemeenteraadsverkiezing in juni 1967, noodzakelijk geworden door de opheffing van de gemeente Zwollerkerkspel en de incorporatie van het overgrote deel van de bevolking daarvan in de gemeente Zwolle, bracht de CPN geen winst. De CPN slaagde er niet in, zich in de Zwolse raad te laten vertegenwoordigen.

Meer succes boekte de CPN bij de gemeenteraadsverkiezingen van Helmond, op 1 december j.l., die eveneens door wijziging van de gemeentegrens noodzakelijk geworden waren. Van de bijna 30.000 stemmen

wist de CPN er ruim 2.000 op zich te verenigen, zijnde 6,7% van het totaal en voldoende voor 2 zetels in de nieuwe gemeenteraad. Hiermee trok de CPN de stijgende lijn door, die zich de laatste jaren in Helmond manifesteerde: bij de Tweede Kamerverkiezingen in 1967 had zij ruim 1.000 stemmen (4%) behaald, bij de raadsverkiezingen in 1966 ruim 800 (3,3%). Het stemmenpercentage voor de Helmondse raad is dus in één jaar meer dan verdubbeld. Blijkens een verkiezingsonderzoek boekte de CPN haar winst vooral in de leeftijdsgroep van 21-30 jaar, die 40% van de totale winst van deze partij uitmaakte. Het bestuur van de afdeling Helmond van de CPN zag in de verkiezingsuitslag, blijkens een aan "De Waarheid" gerichte brief, een weerspiegeling van "het groeiende vertrouwen van de bevolking in de CPN, die op basis van haar autonome politiek optreedt voor de belangen van de werkende bevolking van ons land".

Verdediging van de democratie

1967 stond voor de CPN voor een niet onbelangrijk deel in het teken van de "verdediging van de democratie"; in Griekenland was er de "onverhulde fascistische machtsgreep" waartegen de CPN en het partijblad "De Waarheid" zich keerden; in Nederland keerden de communisten zich tegen het "geknoei met het kiesrecht". Bij de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer fulmineerde Marcus Bakker tegen de "kiesrechtfoefjes" en het "kiesrechtgeknutsel" van de verschillende politieke partijen, daarbij doelend op de voorstellen van o.m. D'66, om tot een volledig of gedeeltelijk districtenstelsel te komen. Hier tegenover wenst de CPN het stelsel van evenredige vertegenwoordiging onverkort te handhaven. Bakker pleitte voor een "eenheid van links" (een centraal thema in de CPN-propaganda), die volgens hem als enige in staat is de democratie te verdedigen. In zijn boekje "Kiezen of Knoeien" werkte Bakker deze gedachten verder uit, waarbij hij niet schroomde, waar nodig de historische feiten geweld aan te doen. Desondanks is het boekje in CPN-kringen uitbundig ontvangen en uitverkoren als scholingsmateriaal bij uitstek.

De CPN en de "eenheid van links"

Bij haar pogingen te komen tot een "eenheid van links", sluit de CPN de PSP kennelijk bij voorbaat uit. Aanvallen op de politiek van

deze partij worden regelmatig gelanceerd, evenals vaak heftige persoonlijke aantijgingen tegen op de voorgrond tredende PSP-functionarissen. In het afgelopen jaar was het de houding van de PSP inzake de loonstrijd, maar vooral t.a.v. de kwestie-Vietnam waartegen de CPN zich keerde. In een fel betoog in "De Waarheid" hekelde Freek Meis - landelijk leider van het CPN-bedrijfswerk - een aantal artikelen in het PSP-blad "Radikaal" over de loonstrijd. Meis concludeerde dat de PSP enerzijds een "regelrechte aanval" had gelanceerd op arbeiders die opkomen voor hogere lonen, anderzijds "de oude anarchistische onzin" verkondigt als zou de economische toestand eerst nog meer moeten verslechteren, voordat het kapitalistisch stelsel vervangen kan worden. Dat het anarchisme altijd al een heilloze invloed op de arbeidersbeweging heeft gehad, werd in een artikelenserie in "De Waarheid" nog eens aan de hand van de geschiedenis aangetoond. De serie mondde uit in een scherpe aanval op "pseudo-linkse krachten" als de provo's en de PSP, die door hun provocatorische acties de reactie een "kwestie Amsterdam" in handen hadden gespeeld, die had geleid tot "ingrijpen in de hoofdstad".

Het in de PSP gegispte provocatieve element kwam naar CPN-inzicht met name naar voren in de maandelijkse stille tochten van Boetes "Actiegroep Vietnam" en in de demonstraties van Piet Nak. Hiertegenover stelde de CPN de daadwerkelijke hulp via het communistische Comité "Hulp aan Vietnam", dat in de loop van 1967 een kleine f 50.000 bijeenbracht voor het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront (Vietcong).

Wilde de CPN van enige "eenheid van actie" met de PSP totaal niets weten, anderzijds bleef zij gespitst op gezamenlijk optreden met de PvdA. Zo deed het Amsterdamse districtsbestuur aan het federatiebestuur van de PvdA in de hoofdstad het voorstel tezamen een Vietnam-demonstratie te organiseren, onder de leuze "Amerika moet zich uit Vietnam terugtrekken". Hierop werd evenwel volstrekt afwijzend gereageerd. Desondanks bleef de CPN vasthouden aan het denkbeeld dat (afgezien van de rechtse leiders) de PvdA zich in de richting van de CPN-standpunten bewoog. Het recente PvdA-congres (waar een grote minderheid terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Vietnam verlangde) werd daarbij dankbaar aangegrepen. Hoe illusoir dit alles is, werd nog eens onderstreept door een uitspraak van "Nieuw Links"-voorman en lid van het partijbestuur van de PvdA Han Lammers, dat er met de CPN niet valt samen te werken en dat hij deze partij dan ook niet ziet als een mogelijke partner in een progressieve politieke federatie.

CPN-activiteiten op sociaal-economisch terrein

De reeds in de laatste maanden van 1966 toenemende werkloosheid vormde in 1967 voor de CPN een der voornaamste agitatie-objecten. Reeds in de eerste maand van het afgelopen jaar namen de communisten deel aan drie werklozendemonstraties, waarvan zij er één (in Groningen) zelf hadden georganiseerd. O.m. bij die gelegenheid spraken vooraanstaande CPN-leden als F.Meis (landelijk leider van het CPN-bedrijfswerk) en J.Kromer (Drents Statenlid en lid van de Tweede Kamer) zich uit tegen "werkverschaffing" en verkondigden zij de communistische visie, als zou de werkloosheid "georganiseerd" zijn door de monopolies om de lonen te drukken. Voor de werkloosheid stelde de CPN, op vergaderingen en in "De Waarheid", de regering dan ook verantwoordelijk.

Medio 1967 vond in Assen een conferentie plaats van de CPN-districten Groningen, Friesland en Drente, waarop uiteraard vooral de regionale werkloosheid ter sprake kwam. Ter bestrijding daarvan eiste de CPN, bij monde van secretaris Hoekstra, opheffing van de bestedingsbeperking op overheidsuitgaven en een verbod van massa-ontslagen en bedrijfssluitingen. Ook in de Tweede Kamer verkondigde Hoekstra de mening dat het alleen van de regering afhing of er werk zou komen, terwijl Marcus Bakker bij de behandeling van de Textielnota nog eens aandrang op een verbod van massa-ontslagen (de ontslagen in de Twentse textielindustrie lagen nog vers in het geheugen).

Bij de algemene beschouwing over de rijksbegroting 1968, kwam Bakker in oktober met het voorstel een "werkgelegenheidsfonds" te stichten ter bestrijding van de werkloosheid. De hiervoor benodigde vele honderden miljoenen guldens zouden moeten komen uit gedwongen leningen bij de bezitters en/of door een deel van de defensie-uitgaven hiervoor te bestemmen.

In zijn betoog nam Bakker de eis op, dat de arbeiders moeten mee profiteren van nieuwe ontwikkelingen als mechanisatie en automatisering. Langere vacaties en kortere werktijd noemde hij "één van de meest deugdelijke manieren om de werkloosheid te bestrijden". In deze laatste woorden kan men een weerspiegeling zien van de vrees in CPN-kringen, dat o.a. het toenemende container-vervoer in de havens steeds meer arbeiders overbodig zal maken. Om dezelfde redenen verzette de CPN zich in het afgelopen jaar meerdere malen tegen de sluiting van mijnen in Limburg.

Communisten in de Ondernemingsraden

In het afgelopen jaar werden in diverse grote metaalbedrijven nieuwe ondernemingsraden gekozen, waarbij de door de CPN gesteunde "Vrije Lijst" of "Eenheidslijst" wisselend succes behaalde. In Amsterdam wist de "Vrije Lijst" in de OR van Jonker-Du Croo 3 van de 7 zetels voor de "weekloners" te bezetten (vóór de fusie met Jonker had de "Vrije Lijst" bij Du Croo en Brauns 4 van de 7 beschikbare zetels). Bij Draka, eveneens in Amsterdam, behield de "Vrije Lijst" haar 3 zetels in de OR bij een iets gestegen percentage. In de OR van Werkspoor/Amsterdam verloren de communisten een zetel en kwamen op 2 zetels. Bij de ADM werd Joop Stout, inmiddels door het 22e Congres tot partijbestuurslid gekozen, met ruim 70% van de stemmen gekozen als vertegenwoordiger van het personeel in het bedrijfspensioenfonds.

Bij een ander scheepsbouwbedrijf, Wilton Fijenoord in Schiedam, kreeg de "Vrije Lijst" 4 van de 17 voor "weekloners" beschikbare zetels, waarvan de vierde door een niet-communist werd bezet. Bij de vorige verkiezingen had de "Vrije Lijst" 3 zetels verworven.

Bij de OR-verkiezingen voor het grootste Nederlandse metaalbedrijf, de Hoogovens te Velsen, was voor het eerst in ons land het onderscheid tussen hoofd- en handarbeiders opgeheven. De "Eenheidslijst" (waarvoor de kandidaten door de CPN-bedrijfsgroep waren geworven) liep daarbij terug van 3 zetels (van de 23) tot 2 zetels op het huidige totaal van 27.

De CPN en de internationale communistische beweging

Ook in 1967 heeft de CPN zich in haar verhouding tot de communistische wereldbeweging weer laten leiden door haar extreme opvatting van de autonomie der communistische partijen, een opvatting die haar geïsoleerd heeft van vrijwel het gehele rode kamp. Zij weigerde deel te nemen aan de conferentie van Europese CP'en te Karlovy Vary (24 - 26 april), welke weigering zij uitvoerig motiveerde in een open brief aan de Franse CP dd. 21 maart. Uit deze brief bleek, dat de CPN-leiding vooral beducht was om, middels deelname aan deze conferentie, gedwongen te worden de door haar scherp gekritiseerde - op ontspanning in Europa gerichte - Russische politiek te onderschrijven. In het bijzonder keerde zij zich tegen de mogelijke afsluiting van een zgn. "non-proliferatieverdrag".

Nog een stap dieper in het isolement, met name t.a.v. de Oost-europese CP'en deed de CPN toen zij in "De Waarheid" van 1 april een resolutie publiceerde, waarin het besluit was neergelegd de communistische reisbureaus "Vernu" en VCU" te ontbinden. Volgens de CPN-leiding zouden de door deze reisbureaus georganiseerde vacantiereizen naar de Oosteuropese landen, de "inmenging" van de socialistische staten in de interne partijzaken van de CPN (via beïnvloeding van aldaar met vacantie vertoevende CPN-leden) vergemakkelijken.

Dieptepunt in de isolementspolitiek van de CPN-leiding was dit jaar het besluit om geen gevolg te geven aan een schriftelijke uitnodiging van de CPSU-leiding om een delegatie te zenden naar de festiviteiten in Moskou, t.g.v. de 50e herdenking van de Russische Oktoberrevolutie. Hiermede schaarde de CPN zich in het gezelschap van de Chinese en de Albanese CP, die eveneens verkozen weg te blijven. Opvallend was de uitermate afwijzende toon van de gepubliceerde toelichting op dit besluit. De CPSU werd beschuldigd van verbreking van de internationale solidariteit met de Indonesische CP, een solidariteit waarover de CPN zich begin september nog met een schriftelijk voorstel tot daadwerkelijke actie gericht had tot de CP'en van Roemenië, China, Cuba, Noord-Korea, Noord-Vietnam en Albanië. Verder werd de CPSU gekritiseerd over haar pro-Arabische politiek in het conflict in het Midden-Oosten, in welke kwestie de CPN een van de meerderheid der communistische partijen afwijkend "neutraal standpunt" heeft ingenomen. Tenslotte fulmineerde de CPN-leiding heftig tegen de Russische pogingen om alle CP'en aan het eerdergenoemde "non-proliferatieverdrag" te binden.

De enige reële contacten die de CPN dit jaar onderhield met communisten uit andere landen, waren die met de Roemeense CP, die evenals de CPN zich autonoom opstelt tegenover Moskou, zij het om grotendeels andere redenen dan de Nederlandse CP. Op uitnodiging van de Roemenen voerde de hoofdredacteur van "De Waarheid", Joop Wolff, van 11 - 16 april partijbesprekingen in Boekarest. Paul de Groot, Henk Hoekstra en Joop Wolff hadden op 20 juli een onderhoud met de toen in Nederland verblijvende premier Maurer en diens minister van buitenlandse zaken Manescu. De voormalige "Waarheid"-correspondent in Moskou, Gerard Pothoven, woonde van 24 - 26 juli in Boekarest de opening bij van het Roemeense parlementaire jaar en rond het "Waarheid"-festival

(8 - 15 september) bracht een Roemeense partijdelegatie (M.Manescu, G.Rosu, L.L.Baran) een bezoek aan Nederland. Hoewel al deze contacten in een vriendschappelijke sfeer verliepen, bestaat toch niet de indruk dat beide partijen veel nader tot elkaar gekomen zijn. Dat dit betreft is het typerend dat de Roemeense CPnagelaten heeft een begroeting te sturen aan het afgelopen CPN-congres.

Ondanks de vaak zeer scherpe kritiek die de CPN dit jaar over meerdere (vnl. pro-Moskou gezinde) communistische partijen heeft uitgestort, is een reactie van die zijde vrijwel uitgebleven. Een uitzondering is de scherpe open brief aan de CPN, die de Westduitse (KPD)-secretaris Max Reimann publiceerde in het juninummer van het illegaal verschijnende kaderblad van zijn partij, "Freies Volk". Reimann verweet de Nederlandse CP (en met name Paul de Groot) dubbelhartigheid in de contacten met de KPD.

Ook vanuit de DDR werd enige tijd geleden in een radio-uitzending (19 oktober) kritiek gebracht op de politiek van de CPN-leiding. Opmerkelijk is overigens dat de Russische CP, die het felst door de CPN is aangevallen, een tegemoetkomende houding jegens de Nederlandse CP blijft innemen. Het in vriendschappelijke termen gestelde begroetingstelegram aan het CPN-congres getuigt daarvan.

Het beleid van de CPN-leiding in de eerstkomende tijd t.a.v. haar relaties met andere CP'en is vastgelegd in de door het 22e Congres goedgekeurde discussiegrondslag. Daarin wordt opgemerkt dat de CPN vóór samenwerking is met alle communistische en arbeiderspartijen in de wereld, op voorwaarde dat zij "niet met frases, maar in de praktijk, de autonomie van de Nederlandse CP respecteren". Van de CPSU wordt bovendien geëist dat deze partij haar "inmenging" in interne aangelegenheden van de CPN staakt en de aanstichters ervan openlijk veroordeelt. De Chinese CP dient af te zien van steunverlening aan de groepen in Nederland, die de CPN bestrijden ("De Rode Vlag" en MLCN). De CP'en van Cuba, Israël (MAKI), Noord-Vietnam, Noord-Korea, Indonesië en Roemenië worden genoemd als partijen die verwant zijn aan de CPN(-politiek).

De pro-Chinese oppositie

Het "Marxistisch-Leninistisch Centrum Nederland" (MLCN) heeft begin 1967 zijn maandblad "Rode Tribune" een modern en aantrekkelijker aanzien gegeven, hetgeen de verkoop, met name onder links-radicalen jongeren in Amsterdam, heeft gestimuleerd. Mede hierdoor kreeg het MLCN enige invloed in Amsterdamse studentenkringen (ASVA), in de jongerenorganisatie "Socialistische Jeugd" (MLCN-leider Schrevel trad in dit milieu enkele malen op als scholingsleider), en in andere linkse groeperingen als de "Politieke Werkgroep Amsterdam" en de "Amsterdamse Cineclub". Samen met de "Politieke Werkgroep Amsterdam" fabriceerde het MLCN in de maanden mei-juni van dit jaar een drietal "muurkranten", waarin geprotesteerd werd tegen de communistenvervolgung in Indonesië en die in enkele grote steden van ons land hier en daar werden aangeplakt. Medio mei bracht het MLCN, in samenwerking met "Het Internationale Boek" (uitgeverij van de Belgische pro-Chinese CP) en gefinancierd door de Chinezen, het bekende "Rode Boekje" (citaten van Mao tse-Toeng) in Nederlandse vertaling à f 1.95 op de markt. In de maand juli lieten Schrevel c.s. een nieuw tweemaandelijks orgaan verschijnen, getiteld "De Kommunist", waarin vraagstukken van de communistische ideologie zullen worden behandeld. Dit hangt samen met de gewijzigde opzet van de "Rode Tribune", die langzamerhand meer een populair links-radicaal dan een principieel communistisch blad was geworden. In de "Rode Tribune" van september ging de redactie (Nico Schrevel, Han Meijer, Gerard Hubers en de voormalige "Rode Vlag"-aanhanger Ad van Praag) nader in op deze transformatie. Betoogd werd, dat "Rode Tribune" een instrument zou moeten worden om het socialistisch perspectief voor de Nederlandse samenleving terug te vinden. Daartoe zou het blad een derde deel van de plaatsruimte reserveren voor een discussie over de vraag hoe men in Nederland tot "een echte socialistische beweging" zou kunnen komen. Hoewel deze discussie-rubriek tot nu toe een redelijke belangstelling geniet - Jan Rogier (red. "Vrij Nederland") en Jan Blok (red. "Links") verleenden reeds hun medewerking - kan men nauwelijks veronderstellen dat deze, van de gedachten van Mao gespeende aanpak in de bedoeling heeft gelegen van de Chinese financiers.

Ook dit jaar bezochten verscheidene MLCN-'ers hun broedheren in Peking en Tirana. Zo bracht penningmeester Daan Monjé eind juli, op uitnodiging van de Chinezen, een "studiebezoek" aan de Volksrepubliek, waarvan hij in het oktobernummer van "Rode Tribune" uitvoerig

verslag uitgebracht. (In hetzelfde nummer verhaalde de bekende Rotterdamse communist Gerrit Sterkman van zijn recente roeyement uit de CPN. "Ik vind mijn roeyement verre van plezierig", aldus Sterkman, "maar ik ben er trots op het te hebben ontvangen van mensen die blijken nog bekrompener te denken dan in een katholieke of in de meest gereformeerde zwarte-kousenkerk ook!") Verder maakten o.m. secretaris Nico Schrevel en redactielid Ad van Praag in juli een vacantiereis naar Albanië.

De activiteiten van het MLCN overziend, kan geconcludeerd worden dat deze van oorsprong pro-Chinese oppositiegroep dit jaar haar aandacht minder op de CPN heeft gericht dan op (jonge) links-radicalen elementen buiten de communistische partij. Het op de valreep verschenen decembernummer van "De Kommunist", waarin een weliswaar kritische, maar zeer theoretische ontleding werd gegeven van de discussiegrondslag van het CPN-congres, bevestigt deze conclusie slechts.

De pro-Chinese oppositiegroep rond het blad "De Rode Vlag" heeft het afgelopen jaar een veel minder spectaculaire, zij het meer principiële stem laten horen dan het MLCN. Bischot c.s. hebben een grotere marxistisch-leninistische bagage dan de groep van Schrevel, hetgeen tot uiting kwam in de loodzware ideologische artikelen in "De Rode Vlag" en in het sectarische optreden van de groep, die zich - in tegenstelling tot het MLCN - voortdurend blijft afzetten tegen de CPN.

Medio mei deden zich meningsverschillen voor binnen de groep, die geleid hebben tot het uittreden van enkele minder star dogmatische ingestelde jongeren, o.w. Willem Oskam, Joost van Steenis en Ad van Praag. De laatste sloot zich aan bij het MLCN. Oskam en Steenis formeerden met enkele provo-achtige figuren een jongerengroepje dat het slecht gestencilde blaadje "Rode Jeugd" ging uitgeven. "De Rode Vlag" merkte over dit blaadje in haar juninummer op: "..... de inhoud is grotendeels anti-marxistisch-leninistisch en hemelt het anarchisme en de provo-beweging met haar leiders dermate op, dat wij ons volbdig van het blad distanciëren".

Behalve enige contacten met andere radicale groeperingen (w.o. trotskisten) beperkten de activiteiten van "De Rode Vlag"-groep - die aanzienlijk minder financiële steun van de Chinezen ontvangt dan het MLCN - zich in 1967 grotendeels tot het uitgeven van het maandelijks orgaan. In het novembernummer nam Bischot de discussiegrondslag voor het 22e Congres van de CPN onder het mes. Anders dan het MLCN moende

hij een weliswaar opportunistische, maar toch hoopgevende koersverandering te bespeuren in de CPN-politiek. "Het moet een aanmoediging zijn voor het geduldige werk van vele honderden binnen en buiten de CPN om er alles aan te doen dat de CPN op goede revolutionaire, marxistisch-leninistische standpunten terugkeert, geheel of gedeeltelijk", aldus de "Rode Vlag"-leider.

De pro-Russische oppositie

Een aantal communisten die in de loop der jaren buiten de CPN zijn geraakt - veelal door conflicten met Paul de Groot - trad begin april j.l. in de openbaarheid met een openlijke solidariteitsbetuiging aan de vertegenwoordigers van de Europese CP'en, die van 24 - 26 april in Karlovy Vary bijeen waren. Gesteld werd dat het bestuur van de CPN weliswaar gemeend had geen vertegenwoordiger naar deze bijeenkomst te moeten zenden, maar dat "vele communisten in en buiten de CPN" het met dit besluit niet eens waren en de conferentie alle succes toewensten. Uit dit initiatief ontstond medio 1967 een pro-Russische oppositiegroep, die zich in de eerste plaats ten doel stelde, door gesprekken met (kader)leden van de CPN en door het in die kringen verspreiden van geschriften waarin het beleid van de partijleiding kritisch onder de loupe werd genomen, de politiek van de CPN meer op Moskou te doen oriënteren. De meest op de voorgrond tredende figuren in deze groep waren de oud-Kominternagent Ko Dankkaart de huidige PSP-partijbestuurder dr. Ger Harmsen, de oud-voorzitter van de EVC, Frits Reuter en de geroeyerde CPN-partijbestuurder Friedl Baruch. De laatste, schrijver van een in het voorjaar verschenen polemisch boek over de CPN-politiek, getiteld "Links-af - naar Rechts", was de belangrijkste medewerker aan het gestencilde blad "Het Socialistisch Perspectief in Nederland", dat de groep enkele malen in een oplage van circa 1500 exemplaren deed verspreiden onder communisten in en rond de CPN.

Gaandeweg groeiden er echter meningsverschillen binnen de groep over de doelstellingen. Een stroming o.l.v. Baruch en Reuter wilde zich consequent blijven richten op een beïnvloeding van de CPN-aanhang, terwijl Dankkaart en Harmsen c.s. langzamerhand meer heil zagen in de vorming van een "linkse concentratie" met andere radicale groeperingen buiten de CPN. Deze meningsverschillen leidden in oktober tot het uit-

treden van Baruch, Reuter e.a. uit de "groep-Dankaart", die daarna nog in het nieuws kwam met een handtekeningenactie voor een felicitatieschrijven aan de Sovjet-leiders, i.v.m. de 50e verjaardag van de Oktoberrevolutie.

Baruch, die van diverse zijden binnen en buiten CPN-kringen financiële steun ontvangt, liet in de laatste maanden van het jaar een tweetal goed verzorgde polemische brochures verschijnen (oplage ca. 2000 ex.), waarvan de laatste, "Communistische Notities" geheten, een regelmatig terugkerend orgaan belooft te worden. In dit blad deelde Baruch mee bij het 22e Congres van de CPN in beroep te zullen gaan tegen zijn in april 1966 uitgesproken roeyement. Zoals bekend heeft het Congres dit beroep inmiddels verworpen (zie elders in dit hoofdstuk). Behalve Baruch publiceert ook dr. Ger Harmsen regelmatig beschouwingen over de politiek en de geschiedenis van de CPN. Zijn in mei van dit jaar verschenen boek over het leven van de Kominternagent Daan Goulooze heeft veel stof doen opwaaien, niet in het minst in communistische kring. "De Waarheid" achtte het boek "een duidelijk onderdeel van de burgerlijke en reactionaire campagne die tegen de CPN en haar autonome politiek wordt gevoerd."

Samenvattend kan gesteld worden, dat de dit jaar buiten de CPN ontstane - van betrekkelijk geringe omvang zijnde - pro-Russische oppositie, wel actief is geweest, maar geen aanwijsbare invloed heeft kunnen uitoefenen op de politiek van de CPN-leiding. Indien echter deze groep(en) en de opposanten binnen de CPN (met name in de "Vereniging Nederland-USSR") elkaar kunnen vinden, is een succesvoller optreden niet denkbeeldig.

Partijpubliciteit

Ook het afgelopen jaar vergde van de partij een zeer grote krachtsinspanning "De Waarheid" als dagblad te handhaven. Zo nu en dan was de financiële situatie zelfs zo moeilijk, dat er verschillende malen over gedacht is om in het uiterste geval van "De Waarheid" maar een weekblad te maken. Ondanks de voortdurende werfacties is men er niet in geslaagd in 1967 een netto abonnee-winst te boeken.

"De Waarheid" telt momenteel ongeveer 20.000 abonnees. De inkomsten uit advertenties blijven ook gering: deze maken bij "De Waarheid" ongeveer 10% van het totaal uit; bij de Nederlandse pers in het

algemeen 70%.

De partij schetste de positie van de partijkrant op het zojuist gehouden partijcongres als moeilijk, maar achtte deze toch niet hopeloos. Het tekort op de exploitatie van "De Waarheid" werd voor 1968 geschat op ongeveer f 140.000.- en moet voor het grootste deel worden bestreden uit de opbrengst van de financiële acties (het bekende Donatiefonds).

Zowel in de "zakelijke", als in de redactionele leiding van "De Waarheid", vonden medio 1967 vrij belangrijke mutaties plaats. Waarheid-directeur .. van het Schip werd van zijn functie ontheven en hoofdredacteur Joop Wolff kreeg een plaatsvervanger. Aanleiding hiertoe was hun verkiezing tot lid van de Tweede Kamer. Joop Geerligts - vroeger al eens in deze functie uitgerangeerd - werd opnieuw tot Waarheid-directeur aangesteld.

De bladen "Politiek & Cultuur" (oplage 2150) en "Kontrast" (oplage 1200) worden praktisch gefinancierd door de uitgeverij Pegasus. Het maandblad "Vraagstukken voor Vrede en Socialisme" (oplage 550) wordt uitgegeven voor rekening van de in Praag zetelende internationale uitgever.

Van de zgn. streekbladen verscheen het afgelopen jaar alleen nog "Ons Noorderkwartier".

Boekhandel en Uitgeverij Pegasus

De leiding van Pegasus is, na het ontslag van de directeur Jan van Seggelen en zijn naaste medewerkers, in handen gekomen van Hessel Hartog. Hierdoor is de greep van de partij op Pegasus wel toegenomen, maar daar staat tegenover dat Hartog een volkomen leek is op het gebied van boekhandel en uitgeverij. Hij is daardoor geheel afhankelijk van enkele vakbekwame krachten, die Pegasus ook na de ingreep van april trouw zijn gebleven.

De opzet van de partijleiding om het uitgave-programma van Pegasus te "vernederlandsen", moet in zekere zin echter nog beginnen. In feite wordt thans slechts uitgegeven (c.q.vorbereid) wat strookt met de politieke zienswijze van Paul de Groot, die, door de aanstelling van Hartog tot directeur, erin geslaagd is een meer persoonlijk stempel op Pegasus te drukken. De door Van Seggelen begeerde en ook zoveel mogelijk benutte zelfstandigheid - zij het dat hij in principiële kwesties altijd overleg met de partij pleegde - streeft Hartog niet na.

Deze stelt de meest luttelzaken bij de partijleiding ter discussie. Dit vloeit niet alleen voort uit de onzelfstandigheid van Hartog, maar houdt ook verband met het feit dat hij lid is van het Oogelijks Bestuur van de CPN.

Het tot dusver nog gunstige commerciële resultaat van Pegasus is in hoge mate het gevolg van het beleid van Van Seggelen. Dank zij diens goede naam had Pegasus in brede kring vaste voet gekregen en bestonden er uitstekende relaties, zowel met de Oosteuropese landen, als met de Chinese Volksrepubliek. Als gevolg van de partijbemoeiing met Pegasus in april 1967, namen de communistische landen sindsdien een afwachtende houding aan en verkilde de relatie enigszins.

In verband met deze ontwikkeling lijkt het niet uitgesloten, dat aan de dominerende positie van Pegasus als slavische boekhandel in Nederland een einde zal komen.

Financiële positie van de CPN

Bij de verslagen over het partijcongres werd in "De Waarheid" van 30-12-1967 een overzicht gegeven van de partijkas, een overzicht van het Donatiefonds over de laatste vier verenigingsjaren (lopen van 1-9 tot en met 31-8) alsmede een opsomming van de bedragen die totaal aan de laatste drie algemene verkiezingen werden besteed (f 360.000,-).

NB:

De partij is statutair verplicht het financieel verslag in de organen van de partij te publiceren, maar liet dit na 1953 na "om de vijand niet in de kaart te spelen".

Nu, na 15 jaar, werd een deel van de stukken op instigatie van Paul de Groot bekend gemaakt. Volgens hem is het n.l. geen schande een arme partij te zijn. Niet vergeten mag worden dat het openbaar maken van kasoverzichten past in de nationale koers van de CPN en kennelijk moet publicatie van de cijfers de idee van financiële steun vanuit het buitenland verder afzwakken. Men zou ook kunnen stellen dat het publiceren van cijfers een gevolg is van het toegenomen zelfbewustzijn van de Nederlandse communisten.

Op het congres trad het Tweede Kamerlid Willem Kremer op als woordvoerder van de Financiële Commissie. In zijn toelichting op de cijfers deelde hij o.a. mede, dat de jaarlijkse tekorten van "De Waarheid" een stijgende lijn vertonen. De partijleden dienen deze tekorten door voortdurende ledenwerving en door opvoering van de contributie (en verbetering van de inning en afdracht daarvan) op te vangen.

Gelukkig, aldus Kremer, waren de afdrachten van Pegasus aan de CPN, sedert Jessel Hartog daar de scepter zwaait, sterk verbeterd (met 50% gestegen). Behalve boekhandel en uitgeverij Pegasus maakte ook (naarheid)drukkerij Dijkman winst.

De partijbegroting voor 1968, gebaseerd op een donatie-inkomste van f 300.000.-, vertoont een tekort van f 8.000.-. Volgens Kremer is dat evenwel door intensief werken gemakkelijk te dekken.

De conclusie lijkt gewettigd dat de CPN erin geslaagd is het "Boekjaar" 1967 nog betrekkelijk gunstig af te sluiten. Desondanks is de financiële toekomst allerminst rooskleurig. Veel inspanning wordt van de partijgenoten gevraagd om de benodigde gelden op tafel te brengen. Dat de CPN zich daarnaast nog bezig houdt met het inzamelen van gelden ten behoeve van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront (reeds meer dan f 50.000,-), is een activiteit die de eigen geldmiddelenvoorziening praktisch niet schaadt. De meeste giften komen n.l. uit de zakken van andersdenkenden.

Het 22e Partijcongres

Voorbereiding

Medio november j.l. zond de administratief-secretaris van het partijbestuur, Max Meijer, aan de districtsleidingen een circulaire met "technische aanwijzingen" inzake de voorbereiding van het 22e Partijcongres. Hierin was voor elk district het door het PB bepaalde aantal afgevaardigden vastgesteld, onderverdeeld in "partijgenoten met beslissende en met beraadslagende stem".

Vrijdagochtend 22 december dienden de delegaties zich in "Marcanti" bij de congresadministratie te melden om de congresbescheiden in ontvangst te nemen. Een en ander diende te geschieden onder overlegging van uitnodiging, ingevuld mandaatformulier en partijboekje. De uitnodigingen en mandaatformulieren waren op de voorafgaande districtsconferentie door een PB-lid aan de districtssecretaris overhandigd, die ze op zijn beurt verder distribueerde. Een verzamellijst met de namen, adressen en (event.) logeeradressen in Amsterdam, alsmede de namen van de voorzitter en de secretaris van de districtsdelegatie, moest zo snel mogelijk aan het partijsecretariaat toegezonden worden en wel

per koerier.

Om de "grote financiële uitgaven", verbonden aan het Congres, te dekken, drong Meijer er op aan dat alle gelden die in de districten aanwezig waren snel werden afgedragen. Ook het geld dat de laatste dagen vóór het Congres zou binnenkomen diende naar Amsterdam te worden meegenomen, zulks "mede om uitbetaling van onkosten zeker te stellen". Een en ander illustreert wel de slechte financiële situatie waarin de CPN zich bevindt.

Inleiding

De lijn van het 21e Congres (maart 1964) doortrekkend, wijdde het 22e Congres zijn aandacht vrijwel geheel aan de binnenlandse problematiek. Nieuwe gezichtspunten kwamen daarbij, in vergelijking met de discussiegrondslag, in feite niet naar voren. Zo werd grote aandacht geschonken aan de "hereniging van de arbeiderspartijen", i.c. samenwerking met de PvdA, aan de "eenheid van actie" in het NVV en aan de uniek genoemde positie van "De Waarheid". Ook de door De Groot gelanceerde aanval op "radicalen" van diverse oorsprong, bevatte geen wezenlijk nieuwe elementen.

De betrekkelijk grote openbaarheid die het vorige Congres kenmerkte, werd eveneens gecontinueerd. Evenals toen vond het congres in "Marcanti" plaats, terwijl ook nu de redevoeringen van De Groot en Hoekstra, maar eveneens de belangrijkste discussiebijdragen in "De Waarheid" werden gepubliceerd. In "De Waarheid" van 27 december tenslotte werd de samenstelling van het nieuwe partijbestuur gepubliceerd, evenals de vier resoluties die door het congres zijn aangenomen.

Door de selectie van afgevaardigden - eerst in de afdelingsvergaderingen, daarna op de districtsconferenties - vielen ten congresse geen oppositionele geluiden te beluisteren. Hierdoor was het mogelijk dat de 436 gedelegeerden een grote eensgezindheid ten toon spreidden. Door geen der 41 discussianten werd het beleid van het partijbestuur gekritiseerd. Wel werd enige zelfkritiek ten beste gegeven, o.a. door Helmers, de verantwoordelijke man voor het bedrijfswerk in Amsterdam. Ook tijdens dit 22e Congres was Paul de Groot onbetwist de spil waarom het geheel draaide, de leider naar wie allen opzagen.

De redevoeringen van De Groot en Hoekstra

De Groot begon zijn openingsrede met eraan te herinneren dat tussen het vorige Congres en dit 22e Congres een langere periode lag dan in de statuten is voorgeschreven (n.l. 2 jaar). Hij weet dit aan de drie opeenvolgende landelijke verkiezingscampagnes, die de aandacht van de partij hadden opgeëist. Niettemin bood De Groot voor dit uitstel zijn verontschuldiging aan, daarbij de verzekering gevend dat daarvan geen gewoonte gemaakt zal worden.

Op de congressen van andere partijen, aldus De Groot, is veel gesproken over radicalisme, vernieuwing van partijbesturen en -programma's en over verjonging van het kader. Wanneer men nagaat wat men met dat radicalisme eigenlijk bedoelt, zo meende de scheidende voorzitter, blijkt dat men vermindering van het kiesstelsel en invoering van een autoritair bewind nastreeft, dat betekent: radicale reactie. Door het versieren van de oude programma's met nieuwe frasen verandert er evenmin iets als door de "verjongingskuur" van de partijleidingen met jeugdige figuren, die dezelfde politiek zullen voortzetten. "Dat wordt dan jong lood van oud ijzer", aldus De Groot.

Sprekend over de discussiegrondslag zei De Groot dat in de voorafgaande discussies (in afdelingen en districten) daaraan principiële goedkeuring was gehecht, wat betekent dat de "nieuwe oriëntering", vastgesteld door het 21e Congres, consequent zal worden voortgezet. Dit bewijst, aldus De Groot, dat onze partijpolitiek geen verjongingskuur nodig heeft. Hij was zelfs van mening dat de CPN "de jeugdigste van alle partijen" is, die zich steeds weer richt op alles wat nieuw is..... Dat verklaart ook de aantrekkingskracht op de jeugd, die de partij volgens De Groot bezit. Ter versterking van de dynamische activiteit van het partijbestuur, zal de uitvoering van de politiek in belangrijke mate aan de jonge generatie toevertrouwd moeten worden.

De Groot riep tenslotte op tot "onwrikbare standvastigheid" bij de bescherming van de partij tegen opportunisme en sectarisme "naar binnen en naar buiten".

Na De Groot sprak partijsecretaris Henk Hoekstra, die verslag uitbracht van de werkzaamheden van het partijbestuur in de periode sinds het 21e Congres. Hij herinnerde aan de loondemonstraties in Rotterdam en Amsterdam in resp. 1965 en 1966 en aan de vooral in het afgelopen

jaar gevoerde strijd tegen ontslagen en werkloosheid. Een bijzondere plaats onder de activiteiten van de CPN, aldus Hoekstra, werd ingenomen door de solidariteitsacties met het Vietnamese volk.

Evenals De Groot was Hoekstra van mening dat door de successen van de partij is aangetoond dat de politiek van de CPN juist is en dat er sprake is van een toegenomen vertrouwen in de partij. Het is om die reden en omdat "de tegenstanders" zo scherp verdeeld zijn, aldus Hoekstra, dat zich thans de kansen voor een succesvolle strijd voor de CPN aftekenen. De "nacht van Schmelzer" luidde een "verscherpt offensief van de monopolies" in, waardoor het centrale vraagstuk voor het congres de actie is "voor nationale onafhankelijkheid, voor volledige werkgelegenheid, voor democratie".

Verheugend noemde Hoekstra het feit, dat veel van het "onderlinge wantrouwen tussen socialisten, communisten en gelovige arbeiders is weggenomen". Volgens hem is dit in het bijzonder een gevolg van de communistische stellingname inzake de vakbeweging, te weten het propageren van de intrede van communistische arbeiders in het NVV.

Hoekstra gaf als zijn mening te kennen, dat de strijd voor volledige werkgelegenheid en loonsverhoging voorop diende te staan. Ter bestrijding van de werkloosheid eiste hij van de regering de opheffing van de "bependingen op wegen- en woningbouw" en staking van de afbouw van de Limburgse mijnen. Daarnaast pleitte hij voor de sociale belangen van de "arbeidersklasse in haar breedste samenstelling anno 1967-1968", waartoe hij, behalve de industrie-arbeiders, ook de bejaarden, de studenten, de beeldende kunstenaars en de leraren rekende.

Sprekend over het aftreden van voorzitter De Groot, onderstreepte Hoekstra nog eens, dat dit geen wijziging van de politiek van de CPN zal brengen. De Groot zal zich ter ondersteuning van het nieuwe partijbestuur aan ideologische zaken gaan wijden, waardoor er van "afscheid" geen sprake zal zijn.

Naar aanleiding van de plannen tot wijziging van de Kieswet riep de CPN-secretaris op tot verzet tegen wat hij de "kieswendel" noemde, door de concerns gestimuleerd en gericht contra de arbeidersbeweging. Hiertoe zag hij als noodzaak een concentratie van de arbeidersbeweging, die moet leiden tot een "hereniging tot één arbeiderspartij". Hoekstra ging er hierbij vanuit dat er aan het partijenstelsel inderdaad iets mankeert; een kwestie die de CPN echter niet met technische "foefjes" als kieswetwijziging wil oplossen, doch vanuit klassestandpunt wenst

te benaderen. Deze partij zal dan ook in de strijd tegen de politiek van de regering-De Jong aan het hoofd moeten gaan van de "massabeweging". Om deze taak te kunnen volbrengen dient grote aandacht te worden besteed aan het "bedrijfswerk", waarop, aldus Hoekstra, terecht veel kritiek is geleverd. Ook het tekortschieten van het "organisatiewerk" van de partij werd door Hoekstra gegispit, waarbij hij tevens wees op de slechte financiële positie van de partij.

Aan het slot van zijn bijna twee uur durende rede verzekerde Hoekstra, dat de CPN zich het vertrouwen waardig zal tonen dat zij zich heeft verworven "door haar politiek en door haar duidelijk optreden in de grote vraagstukken van deze tijd".

Het CPN-beleid inzake buitenlandse politiek

Partijsecretaris Henk Hoekstra beklemtoonde in zijn congresrede het ijveren van de CPN voor "nationale onafhankelijkheid" van Nederland, d.w.z. een Nederland los van Westduitse en Amerikaanse invloeden. Als "realistisch perspectief" zag hij in dit verband een politiek die gericht is op staatkundige neutraliteit. Een allereerste vereiste daartoe achtte hij de uitbanning van "vreemde bases" in Nederland, zoals de legering van Westduitse militairen in Budel en van Amerikanen in Soesterberg. Uiteindelijk resultaat van zo'n neutraliteitspolitiek zou, volgens Hoekstra, het uittreden van Nederland uit de NAVO moeten zijn. In de eerste van de vier congres-resoluties werd gesteld dat een neutraal Nederland, vrij van atoomwapens en geen plaats biedend aan buitenlandse atoom- en andere militaire bases, de beste bescherming van de Nederlandse belangen zal zijn en zal bijdragen tot de vrede in Europa en de wereld. De drie andere resoluties brachten de solidariteit tot uiting van de CPN met respectievelijk "het Griekse volk dat strijd voor herstel van de democratie", "de Indonesische CP(PKI) en de andere nationale en democratische krachten in Indonesië, die moedig strijden tegen het onwettige en wrede generaalsbewind", en "het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront en de Noordvietnamese socialistische republiek, die heldhaftig strijden tegen de Amerikaanse agressie". Geëist werden de vrijlating van de politieke gevangenen in Griekenland en Indonesië en de terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Vietnam.

Het CPN-beleid t.a.v. de communistische wereldbeweging

De plaats van de CPN in de communistische wereldbeweging en haar betrekkingen met andere CP'en, zijn tijdens dit congres - waarop in het bijzonder het nationale karakter van de CPN tot uitdrukking diende te komen - door de partijleiding welbewust op de achtergrond gehouden. Henk Hoekstra herinnerde in zijn slotrede aan de "politiek van leninistische autonomie", die door de CPN wordt gevolgd sinds het 21e Congres (maart 1964). "Deze politiek", aldus de partijsecretaris "was een positiebepaling van de partij in de internationale communistische beweging en tevens het platform van waaraf de Nederlandse communisten aan de internationale discussie hebben deelgenomen". Zoals bekend is deze "deelname van de CPN aan de internationale discussie" in de laatste jaren niet zo heel veel meer geweest dan een extreme kritiekoefening op de Moskou-gezinde CP'en, waardoor de Nederlandse CP zich vrijwel isoleerde van de communistische wereldbeweging. Op het congres kwam dit isolement duidelijk tot uiting in het volledig ontbreken van delegaties van zusterpartijen (op het vorige congres waren er nog afgevaardigden van 12 CP'en, w.o. de CPSU) en in het geringe aantal "begroetingstelegrammen" (in 1964 zonden 27 CP'en schriftelijke felicitaties, w.o. de Chinese CP). Een dergelijke papieren "acte de présence" werd ditmaal slechts gegeven door de CP'en van de Sowjet-Unie, Hongarije en Israël (MAKI). Zelfs de Roemeense communisten - met wie de CPN in het afgelopen jaar reële betrekkingen onderhield - lieten met het congres verstek gaan en stuurden alleen een nieuwjaarsgroot via hun partijblad "Scinteia" aan de redactie van "De Waarheid". Ook het Bulgaarse partijdagblad "Rabotnitsjesko Delo" deed "De Waarheid" de beste wensen voor 1968 toekomen.

Het begroetingstelegram van de CPSU gewaagde van "betrekkingen van vriendschap en samenwerking", die "gedurende vele jaren" bestaan hebben tussen de CP'en van Nederland en de Sowjet-Unie, "op grondslag van de principes van het marxisme-leninisme en het proletarische internationalisme". "Wij spreken het vertrouwen uit", aldus de Russen, "dat deze principes in de betrekkingen tussen onze partijen zullen zegevieren." Weliswaar ligt in deze laatste zin een subtiele terechtwijzing besloten aan het adres van de CPN-leiding, maar er kan toch niet gesproken worden van scherpe kritiek, zoals een vanuit Moskou via het persbureau

Associated Press verminkte weergave van het telegram in de Nederlandse pers (22 december) aanvankelijk wilde doen geloven. Opmerkelijk is het, dat niet alleen partijsecretaris Hoekstra zich in zijn congresrede over dit "staaltje anti-communisme" ernstig boos maakte, maar dat ook de Russische Ambassade in Den Haag deze kwestie dermate belangrijk vond, dat zij aan de toonaangevende Nederlandse dagbladen een door de ambassade-deraad (Gorokhof) ondertekende schriftelijke rechtzetting zond.

Zvenals de andere sprekers onthield Hoekstra zich in zijn redevoeringen op het congres van kritiek op andere communistische partijen. Een enkel woord wijdde hij aan de verdeeldheid in de communistische wereldbeweging, een vraagstuk waarover de CPN gaarne een "openbare wetenschappelijke discussie" zou zien plaatsvinden. De strijd tegen revisionisme en dogmatisme (dus tegen de interne pro-Russische en pro-Chinese oppositie) achtte hij echter een zaak van elke partij afzonderlijk, die niet door middel van een internationale conferentie zou kunnen worden vastgelegd. "Een nieuwe opbloei van het marxisme-leninisme", zo betoogde Hoekstra, "kan naar onze mening uitsluitend bereikt worden langs de weg van evolutie binnen de communistische partijen die zijn voortgekomen uit de Communistische Internationale, uit de verzetsbeweging tegen het Duitse en Japanse fascisme en uit de anti-koloniale strijd. Daarom willen wij geen breuk, met wie dan ook binnen de internationale communistische beweging."

Het is dus duidelijk dat de CPN geen der op Moskou of Peking gerichte dissidente CP'en wenst te erkennen, zoals die er zijn in b.v. Japan, Israël, België en Frankrijk en dat zij zich keert tegen de opvatting dat verwijdering van partijleiders (Mao tse-Toeng, Breznjew, Paul de Groot) een andere partijpolitiek zal brengen.

Het nieuwe CPN-partijbestuur

Het nieuwe partijbestuur, gekozen op de huishoudelijke zitting op 24 december, telt 33 leden en 4 plaatsvervangende leden. Uit het oude bestuur (dat 37 leden en plaatsvervangende leden telde) verdwenen 15 namen:

Paul de Groot (die erelid van het partijbestuur werd), Friedl Baruch (wiens beroep op het congres vergeefs bleek en die derhalve geroyeerd bleef), J. de Boer (is op het gebied van het bedrijfswerk tekort ge-

schoten), C.Borst, C.Haringa, G.Hartskeerl (NVR-man, "geestverwant" van G.Maas), G.Hoorn, Tj.Jager, M.Meijer (veel kritiek op zijn "aanmatigende houding"), C.Mulder, G. van Oosterum, K.Smits, H.Teeuwen, G.de Vries en Theun de Vries.

In het nieuwe partijbestuur verschenen 10 nieuwe gezichten (de plaatsvervangende leden in het oude bestuur: F.Aarts, J.van Esch, H. Niemeijer en R.Walraven werden in het nieuwe partijbestuur als gewone leden opgenomen), die met name de categorieën van de bedrijfsarbeiders en van "de jeugd" vertegenwoordigen: C.van Dillen, H.van Hoorn, A. de Leeuw, M.Nieuwenhuys, G.Out, J.IJisberg en J.Stout als gewone leden; J. de Boo, L.Bosch en G.Ellerman als plaatsvervangende leden.

"De waarheid", die de nieuwe samenstelling van het partijbestuur op 27 december publiceerde, vermeldde C.Borst, M.Meijer, G. de Vries en Theun de Vries als partijbestuursleden die niet terugkeren. Van de overige 11 werd geen melding gemaakt, zij het dat het congres "hen allen dank bracht voor het werk dat zij binnen het partijbestuur hebben verricht".

Aan het 22e Congres namen 436 afgevaardigden deel, waarvan 59 vrouwen. Het feit dat 40% van de deelnemers beneden de veertig jaar was, gaf "De waarheid" aanleiding tot de conclusie dat de leeftijdsopbouw van het congres gunstig genoemd kon worden.

Het CPN-congres en de opposanten

Het lijkt waarschijnlijk, dat degenen in de CPN die het om een of andere reden oneens zijn met de politieke koers van de partijleiding, een moeilijke tijd tegemoet gaan. Hoewel zijzelf niet aan het woord gekomen zijn - de afgevaardigden waren zorgvuldig geselecteerd op getrouwheid aan de partijlijn - is er over hun positie duidelijke taal gesproken. Marcus Bakker dreigde met een "onverzoenlijk optreden" tegen "dwarsliggers in de partij". "Je krijgt geen raket de lucht in als je er een mestkar aanbindt", aldus de CPN-parlementariër. Henk Hoekstra betoogde dat er in de afgelopen tijd "enkele scheurmakers" waren opgetreden, die zich "ofwel voordeden als voorstanders van de Russen of als voorstanders van de Chinezen". De partijsecretaris wilde echter onderstrepen dat zij "noch met de Sowjet-Unie, noch met de Chinese Volksrepubliek iets goeds voor hadden". Hij dacht deze "scheurmakers" dan ook een plaats toe op "de mestvaalt van de arbeidersbewe-

ging" in gezelschap van "een heel panopticum van dit soort door de partij uitgestoten, door rancune en giftige haat verteerde anti-communisten van het slag Van Ravesteijn, Goedhart, Van Het Reve tot aan Baruch toe". Met deze laatste kwalificatie liep Hoekstra reeds vooruit op de uitspraak van het congres over het beroep, dat de voormalige partijbestuurder Drs. F. Baruch statutair had aangetekend tegen zijn in april 1966 uitgesproken roeyement. Een ad hoc gevormde "commissie van onderzoek", bestaande uit Drs. A. de Leeuw, B. Meester, H. Niemeijer en Jaap wolff, rapporteerde op de laatste dag van het congres, dat Baruch sinds het 21e Congres "hardnekkig in strijd gehandeld heeft met de organisatiebeginselen van de partij" en dat zijn optreden gekenmerkt werd door "systematische fractievorming". De commissie kwam (uiteraard) tot de conclusie, dat het roeyement van Baruch indertijd "volkomen terecht" was uitgesproken en het congres, zo meldde "De Waarheid", keurde dit rapport met algemene stemmen goed.

Blijkens een interview in "Het Vrije Volk" van 30 december j.l., weigert Baruch dit congresbesluit te erkennen en blijft hij zichzelf als lid van de CPN beschouwen. Het laat zich echter denken, dat deze welhaast bovenmenselijke solidariteit met de CPN, noch door zijn medestanders, noch door zijn tegenstanders zal worden gewaardeerd.

H O O F D S T U K III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Si parva licet componere magnis.....
("Indien het vrijstaat het kleine met het
grote te vergelijken")

- Vergilius

De communistische hulporganisaties in 1967

Wil men de ontwikkeling, die de Nederlandse communistische hulporganisaties in het voorbije kalenderjaar doormaakten, in enkele woorden samenvatten, dan is dit de balans: extern - verdere vervreemding van de internationale en buitenlandse frontorganisaties (onder druk van de "autonome" CPN) en, mede onder invloed daarvan, intern - voortgaande vervreemding van de massa en ineenschrompeling van de activiteit.

De enige uitzondering daarop vormt de Vereniging Nederland-USSR; maar daar ziet men dan ook de keerzijde van dit kenmerk geïllustreerd: verzet tegen de starre partijkoers, een succesvol verenigingsjaar.

Achtereenvolgens worden hieronder thans de hoofdzaken in de ontwikkeling van de jeugdbeweging, de vrouwenbeweging, de vredesbeweging, de verzetsbeweging en van de vriendschapsorganisatie Nederland-USSR gememoreerd.

Ontwikkeling in de jeugdbeweging

ANJV

Hoewel enkele ANJV-leden zich niet geheel achter de partijlijn schaarden, volgde de communistische jeugdbeweging h.t.l. als zodanig in 1967, evenals in de voorgaande jaren, toch de door de CPN gepropageerde autonome politiek.

Gezien de nog steeds voortdurende verkoeling tussen de CPN en de CPSU is het niet verwonderlijk, dat het ook tussen het ANJV en de vanuit Moskou gedirigeerde WFDY nog steeds niet botert. Dit kwam vooral tot uitdrukking in de weigering van het ANJV een afvaardiging te sturen naar de in juni 1967 te Berlijn gehouden spoedzitting van de WFDY, belegd om een actieprogramma ter ondersteuning van het Arabische volk in haar strijd tegen de "agressie" van Israel op te stellen.

Het ANJV meende hieraan niet te moeten deelnemen, daar reeds tevoren vaststond dat het een pro-Arabische conferentie zou worden, beogend weer wat prestige te verschaffen aan de Moskouse "revisionisten", die mét de Arabische landen een nederlaag hadden geleden.

Behalve ten opzichte van Moskou en de internationale frontorganisaties verkeert het ANJV ook met betrekking tot zijn buitenlandse zusterorganisaties in een geïsoleerde positie. Zo verklaarde voorzitter Walraven, tijdens een belangrijke kaderbijeenkomst in augustus 1967, dat de relaties van de Nederlandse communisten met Oost-Europa en wel speciaal met Oost-Duitsland en Tsjechoslowakije op dat moment "zeer moeilijk lagen" of soms zelfs geheel ontbraken. In deze situatie is sindsdien nog geen verbetering getreden en de verwachting voor 1968 is, dat de verkoeling wel zal voortduren. Het moet dan ook worden betwijfeld of het ANJV aan het IXe Wereld Jeugd Festival, dat van 28 juli tot 6 augustus 1968 in Sofia zal plaatsvinden, zal deelnemen.

De voornaamste, door het ANJV in 1967 ontplooidde activiteiten waren die ten gunste van het Zuidvietnamese "Bevrijdingsfront". Zo werden diverse materiële ondersteuningsacties georganiseerd, i.c. inzamelingsacties van gelden voor de aankoop van plastic, bandrecorders en schrijfmachines. In het begin van 1967 werd door het Jongerencomité voor Vrede en Zelfbeschikking in Vietnam, waarin ook het ANJV vertegenwoordigd was, het geld voor 10.000 meter plastic (ter bescherming tegen napalm) ingezameld en aan vertegenwoordigers van het Bevrijdingsfront in Berlijn overhandigd.

In de loop van het jaar werd wederom een geldinzamelingsactie gehouden, waardoor het mogelijk werd op 15 december j.l. in Parijs f. 24.000,- aan vertegenwoordigers van het Bevrijdingsfront af te dragen. De ANJV-delegatie keerde, naar verluidt, echter zeer gedesillusioneerd uit Parijs terug: van enige dankbaarheid van de zijde van het Bevrijdingsfront was niets gebleken.

Op de in oktober j.l. te Rotterdam gehouden landelijke ANJV-conferentie betoogde secretaris Homma, dat de dissident-communist Piet Nak, die zoals bekend in oktober een grote Vietnamdemonstratie organiseerde, helemaal niet vóór terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Zuid-Vietnam is. Deze demonstratie was in feite dan ook ten gunste van het Amerikaanse kapitalisme/imperialisme. De enige échte solidariteit met het Vietnamese volk betoonden, volgens Homma, de CPN en het ANJV, en derhalve zou deze steun weer tot uiting moeten komen in een januari of februari 1968 in Amsterdam te organiseren "Vietnam-

week", waarbij een bedrag van f. 8.400.- bijeengebracht zal moeten worden voor daadwerkelijke hulp aan het Vietnamese volk. Dit geld is bestemd voor de aankoop van filmcamera's en kinine. Of deze inzameling met hetzelfde enthousiasme zal plaatsvinden als voorheen, staat - de hierboven gemelde ervaring in Parijs in aanmerking genomen - te bezien.

Behoudens de voor Vietnam te houden actie kwam tijdens de bovenvermelde conferentie aan de orde, dat men in de toekomst acties onder de militairen zou moeten uitbreiden.

Gezien de opheffing van het zg. "lectuurverbod" - volgens Homma mede te danken aan door het ANJV gevoerde acties - was nu de tijd rijp om in het blad "Jeugd" actie te voeren voor verhoging van de soldij der dienstplichtigen, alsmede voor democratisering van het leger door afschaffing van de groetplicht, vernieuwing van het militair strafrecht etc. Bij de kazernes moet gecolporteerd worden met "Jeugd" en er moeten gesprekken worden aangeknoopt met dienstplichtige militairen.

ANJV-leden die in militaire dienst worden opgeroepen, moeten lid worden van de "Vereniging voor Dienstplichtige Militairen" en daarbij de lijn volgen, die door de communisten ook ten opzichte van het NVV wordt toegepast, n.l. lid worden en dan proberen in het bestuur door te dringen. Voorts moeten dienstplichtige ANJV-ers zich, volgens Homma, opwerpen als actieve belangenbehartigers van en voor de andere dienstplichtigen.

Contacten, die in militaire dienst worden gelegd, moeten worden overgegeven aan het ANJV-afdelingsbestuur of aan het hoofdbestuur van het verbond.

OPSJ

Hoewel het zich na september 1966 aanvankelijk liet aanzien dat de OPSJ (de zusterorganisatie van het ANJV) mede door de nieuwe opmaak van haar orgaan "Spektakel", een kleine opleving doormaakte, is daarvan nu geen sprake meer; zij is volkomen in het isolement geraakt.

Dit kwam wel heel sterk tot uiting tijdens een belangrijke ANJV-bijeenkomst in augustus j.l., toen Walraven stelde dat de OPSJ verworden was tot een verkoop-organisatie, die zich geheel concentreerde rond een klein groepje, dat zich nog slechts bemoeide met de uitgave en verkoop van het blad "Spektakel". Daar "Spektakel" bovendien gedurende de laatste drie maanden niet meer was verschenen, was feitelijk ook de gehele OPSJ in het niet verdwenen.

Het ANJV moest zich, volgens Walraven, dan ook beijveren zijn leden-werfactiviteiten niet alleen uit te strekken tot de arbeiders- en bedrijfsjeugd, doch ook tot de scholieren van MULO, LTS, UTS etc. Door deze uitspraak laat het zich dan ook aanzien, dat - wat nog van de OPSJ resteerde aan leden - geheel zal worden opgenomen in het ANJV.

Ontwikkeling in de Vrouwenbeweging

NVB

De Nederlandse Vrouwenbeweging bleef in het afgelopen jaar een loyale nevenorganisatie van de CPN. Zij leende een gewillig oor aan de waarschuwingen van de partijleiding tegen het gevaar van buitenlandse contacten en pogingen tot beïnvloeding van de Nederlandse vrouwenorganisatie vanuit Oost-Europa.

Toen in maart 1967 een tweetal vrouwen uit de PSP, op uitnodiging van het Russische Vrouwencomité (een zusterorganisatie van de NVB) en door tussenkomst van de Russische Ambassade in Den Haag, naar Moskou vertrok ter bijwoning van feestelijkheden ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag, zag de NVB-leiding hierin maar al te graag een rechtvaardiging van haar wantrouwen ten aanzien van de bedoelingen der Russen. Het CPN-dagblad "De Waarheid" gaf op deze uitnodiging een bits commentaar: "Al eerder zijn anti-communistische figuren uit de PSP door de Sowjet-ambassade voor bezoeken uitgenodigd".

Ook ten aanzien van de bedoelingen van de Internationale Democratische Vrouwenfederatie - waarvan het hoofdkwartier in Oost-Berlijn is gevestigd en waarin de Russische en Oostduitse vrouwen een overheersende positie innemen - bleef bij de NVB een gereed wantrouwen bestaan. In november 1967, een maand voor het Kerstcongres van de CPN, werd dit opnieuw onderstreept door een besluit van het hoofdbestuur van de NVB geen gehoor te geven aan een uitnodiging tot bijwoning van een IDF-conferentie. Als reden voor de afwijzing van de uitnodiging werd, geheel in CPN-stijl, opgegeven dat uit de deelneming aan dergelijke conferenties wordt afgeleid, dat men het eens is met daar genomen politieke beslissingen.

De activiteiten van de Nederlandse Vrouwenbeweging in Nederland waren in 1967 weinig spectaculair. De NVB werd, in overeenstemming met haar wezen van neven- en hulporganisatie der CPN, ingezet op punten waar de CPN wat activiteit op straat en in buurten nodig heeft: de duurte, het bejaardenprobleem, de recreatie.

Ontwikkeling in de Vredesbeweging

NVR

In de loop van 1967 heeft het internationale isolement van de Nederlandse Vredesraad zich bevestigd. Met name is het zich distanciëren van de overkoepelende internationale frontorganisatie, de Wereld Vredesraad, nagenoeg volledig geworden. Dit openbaart zich ook in het uiteenlopen der opvattingen ten aanzien van enkele belangrijke politieke kwesties. Zo verklaarde de NVR zich (uiteindelijk) tegen het door de SU en de VS voorgestelde nonproliferatie-verdrag en onthield hij zich tijdens de crisis in het Midden-Oosten - evenals de CPN - van duidelijke uitspraken. Zelfs leverde de NVR impliciet enige kritiek op de onversneden pro-Arabische propaganda van de WVR, door in het blad "Vrede" de secretaris van de "Joodse" CP in Israël, Mikounis, het standpunt te laten verdedigen dat ook de Arabieren schuld hadden aan het uitbreken van de oorlog en dat een oplossing van beide kanten moest komen.

De NVR liep dit jaar dan ook keurig in de pas met de CPN, ondanks de zelfvernietigende gevolgen daarvan. Internationaal heeft de Raad niets meer te betekenen en ook zijn Nederlandse bestaansrecht wankelt, omdat het op last van de CPN staken van de toeristische activiteiten, i.c. het opheffen van de VCU-reisdienst, de inkomsten dusdanig deed teruglopen, dat er nauwelijks nog middelen waren om de meest nodige activiteiten te bekostigen.

Naast het opheffen van de VCU-reisdienst is er een andere duidelijke illustratie van het zich conformeren aan de CPN. Gerard Maas, lid van het CPN-partijbestuur, secretaris van de NVR en verantwoordelijk voor het maandblad "Vrede", ondervond aan den lijve hoe scherp het toezicht van de partij is. Hij werd namelijk bekritiseerd en ter verantwoording geroepen, o.a. in een zitting van het partijbestuur, omdat hij in "Vrede" niet duidelijk genoeg stelling genomen zou hebben tegen het door de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie ingediende ontwerp-nonproliferatieverdrag. Het ging daarbij om een op het oog nogal subtiel verschil: in het juni-nummer had hij geschreven dat, zolang de West-Duitse aanspraken op kernwapens niet onmogelijk worden gemaakt, een non-proliferatieverdrag een illusie zal blijven. In augustus schreef hij dat ten aanzien van de nonproliferatie-besprekingen de grootste waak-

zaamheid geboden was, gezien de Westduitse aanspraken op de vervaardiging van atoomwapens. Het september-nummer bevatte vervolgens twee artikelen van Maas, waarin hij zich uitspreekt vóór een nonproliferatieverdrag, omdat dat de Westduitse aanspraken onmogelijk zal maken. Tevens stelde hij, dat de hele materie zeer moeilijk ligt en dat hij, gezien het Westduitse streven, de kansen op het sluiten van een verdrag zeer klein acht. Verder liet hij in dat nummer, naast tegenstanders, enkele voorstanders van het ontwerp aan het woord: volgens prof.dr. H.A. Tolhoek en prof.dr. A.J. Rasker overwogen de positieve kanten.

Tenslotte openbaarde het oktober-nummer, na de vergadering van het partijbestuur, de "ommezwaai" van de - naar verluidt - geschokte, in zijn positie aangetaste en op zijn dwaalwegen terugkerende Gerard Maas: "-- wij staan afwijzend tegenover het huidige, door de SU en de VS ingediende ontwerpverdrag --". En in november: "-- in de praktijk blijkt steeds meer, dat het ontwerpverdrag tegemoet komt aan het streven van Bonn naar atoomwapens --"; zijn conclusie luidt dan: "onaanvaardbaar".

Het gereleveerde isolement van de NVR in internationaal verband, alsmede de nauwe verbondenheid met de CPN - die zulks verklaart, maar tevens leidde tot opheffing van de lucratieve VCU-reisdienst - vormen de achtergrond van het feit, dat de Nederlandse Vredesraad in 1967, buiten het uitgeven van het maandblad "Vrede", dat zichzelf kan bedruipen, in geen enkel opzicht activiteiten heeft ontplooid, die het vermelden waard zijn. Bij verschillende gelegenheden bleek, dat zelfs bestuursleden de mening waren toegedaan dat de NVR niets meer voorstelt.

Ontwikkeling in de Verzetsbeweging

Verenigd Verzet 1940-1945

De leiding van Verenigd Verzet 1940-1945 hield zich in het afgelopen jaar nauwkeurig aan de aanwijzingen van de CPN. Men liet zich, evenals in 1966, vergaande beperkingen opleggen ten aanzien van het onderhouden van buitenlandse contacten (in het bijzonder dus ten aanzien van contacten in de wereld van de Fédération Internationale des Résistants). De traditionele uitzending van enkele oud-verzetsstrijders naar vakantie- en herstellingsoordens in het buitenland bleef in 1967-

opnieuw achterwege. Bovendien werd de uitzending van kinderen van oud-verzetsstrijders naar het buitenland beperkt. Terwijl Verenigd Verzet in de zomer van 1966 nog in totaal vijftig kinderen uitzond naar de Duitse Bondsrepubliek, de DDR, Tsjechoslowakije en Roemenië, werden in 1967 alleen nog maar vijftien kinderen uitgezonden naar Engeland en zeven naar België. Uitnodigingen aan buitenlandse kinderen voor een verblijf in Nederland, bleven dit jaar geheel en al achterwege.

Een en ander voerde er onvermijdelijk toe, dat Verenigd Verzet zich t.o.v. haar relaties in de Fédération Internationale des Résistants volledig isoleerde. Na hierover - zo lang als maar enigzins mogelijk leek - tegenover de buitenwacht een zorgvuldig stilzwijgen te hebben betracht, zag de leiding van Verenigd Verzet zich tenslotte, tegen het einde van 1967, gedwongen enige gegevens ten aanzien van haar positie prijs te geven. In november publiceerde zij in het verenigingsorgaan "De stem van het verzet" een uitvoerige beschouwing onder het hoofd "Verenigd Verzet en de geschillen in de internationale arbeidersbeweging".

In deze beschouwing werd aan de orde gesteld, dat binnen de internationale communistische beweging verschillen van mening waren ontstaan en werd gewaarschuwd tegen buitenlandse pogingen tot inmenging in zaken van de Nederlandse verzetsbeweging en tegen pogingen tot beïnvloeding via de internationale organisaties en haar affiliaties. Wat dit laatste betreft werd in het bijzonder gewaarschuwd tegen activiteiten, geleid vanuit de DDR. Het stuk eindigde met een stellingname van het bestuur van Verenigd Verzet, die inhield, dat de organisatie niet zou deelnemen aan bijeenkomsten e.d., waarbij uit deelneming zou worden afgeleid, dat men zou instemmen met bepaalde politieke beslissingen en dat Verenigd Verzet zich in de eerste plaats zou toeleggen op haar taak in Nederland.

Met deze stellingname heeft de leiding van Verenigd Verzet derhalve getuigd van haar loyaliteit ten aanzien van de ("autonome") CPN; van haar vastbeslotenheid vrijheid van handelen te behouden ten aanzien van besluiten en activiteiten van de Fédération Internationale des Résistants (waarvan het lidmaatschap niet is beëindigd) en van haar waakzaamheid ten aanzien van pogingen tot beïnvloeding vanuit de DDR.

Ontwikkeling op cultureel gebied

Nederland-USSR

De vereniging "Nederland-USSR", welke in 1967 haar 20-jarig

bestaan vierde, kwam geheel los te staan van de CPN. De reeds jarenlang latente controverse tussen de op autonomie en nationale zelfstandigheid koersende CPN en de op samenwerking en vriendschap met de Sowjet-Unie toegespitste vriendschapsvereniging, kwam in het voorjaar van 1967 tot uitbarsting in een open conflict, waarvan het door de vereniging geëxploiteerde reisbureau "Vernu" de inzet werd. De leiding van de vereniging "Nederland-USSR" weigerde mee te werken aan de uitvoering van het besluit van het partijbestuur der CPN van maart 1967, dat het CPN-lidmaatschap als onverenigbaar met dat van de vereniging "Nederland-USSR" moest worden beschouwd.

Als reden voor dit besluit werd door het partijbestuur der CPN opgegeven, dat was gebleken, dat door deze organisatie vacantie-reizen naar "socialistische" landen, door elementen in deze landen werden misbruikt voor pogingen om leden van de CPN voor hun rechtse koers te winnen en de autonomie van de CPN aan te tasten. Het bestuur van "Nederland-USSR" stelde hiertegenover, dat de doelstelling van de vereniging - de bevordering van culturele en vriendschappelijke betrekkingen tussen het Nederlandse en het Russische volk - a-politiek is en dat men daaraan zou vasthouden.

De vereniging "Nederland-USSR" heeft zich door haar vierkante weigering uitvoering te geven aan een besluit van het partijbestuur der CPN, in het conflict tussen de CPN en Moskou openlijk aan de zijde der Russen gesteld. Ten aanzien van de praktijk van het werk der vereniging zal dit weinig uitmaken. Het beleid van "Nederland-USSR" werd sinds het begin van haar bestaan steeds in Moskou bepaald. Door het ontbreken van een internationale overkoepelende organisatie op cultureel gebied is er ook al spoedig een vrij straffe directe gezagsverhouding tussen Moskou en de vereniging "Nederland-USSR" ontstaan.

Ondanks de moeilijkheden met het partijbestuur der CPN, die vooral in de eerste helft van 1967 een verlamdende invloed op de vereniging hebben uitgeoefend, was de belangstelling voor "Nederland-USSR" in 1967 niet onbevredigend. Het reisbureau "Vernu" organiseerde een groter aantal reizen dan ooit tevoren en in de maand november was de vereniging alweer in zoverre gekomen van de ellende van het conflict met de CPN, dat men zich zonder al teveel hoofdbrekens kon overgeven aan de feestelijke viering van het eigen 20-jarig bestaan en het 50-jarig bestaan van de Sowjet-Unie.

H O O F D S T U K I V

ANDERE GROEPERINGEN

O tempora! O mores
("O tijden! O zeden")
Cicero

De "anderen in 1967

Hoewel de "andere groeperingen" - verzamelnaam voor alle niet-communistische "extremismen" - wel aan hun onderbrenging in hoofdstuk IV gewend zijn geraakt, zouden hun pluriforme en radicale activiteiten in de laatste jaren - en ook weer in 1967 - éér dan die van de "nette" communistische hulporganisaties vermelding verdienen.

Naast oude (Vietnam) bepaalden vooral een reeks nieuwe facetten (Kritische Universiteit, Linkse Concentratie, Griekenland) het veelkleurige denk- en actiepatroon van de "anderen".

Het onderstaande is daaruit toch nog - noodgedwongen - een beperkte keuze.

Ontwikkeling in het jongeren-radicalisme

Hoewel de provo-beweging in mei 1967 officieel werd opgeheven en al eerder een eind was gekomen aan de veelvuldige demonstratieve en provocerende activiteiten van die groep, is de provo-gedachte alerminst verdwenen. Dat bleek behalve uit een voorwoord van Roel van Duyn - de "geestelijke vader" van de provo's - in een bundel "Het beste(slechtste) uit Provo", òòk uit nadien verschenen provo- en provo-achtige periodieken. Genoemd kunnen worden: "De witte krant (Papieren Tijger)", "Psy-in" (of "Spy-in") en "Iets".

In het voorwoord van Van Duyn komen o.a. de volgende zinsneden voor:

"hou er rekening mee, dat we subversieve methodes zullen zoeken en vinden, waarbij alle happenings en demonstraties verbleken",
en:

"Wees niet verbaasd, minister-president de Jong, als na een tijd van afwezigheid uit de publiciteit de ex-provo's weer zullen opduiken temidden van de woelingen van de lieve revolutie, die in West-Europa binnen afzienbare tijd op komst is".

De indruk bestaat dat deze uitlatingen voor een deel stoelen op de wens, die de vader van de gedachte is, zeker van een anarchis-

tisch denkend jongmens, dat het maar moeilijk kan verwerken dat zijn "vorige" lieve revolutie niet werd verwezenlijkt. Ook het in vrijwel alle provo-activiteiten aanwezige spelelement is een factor, die bij beoordeling van e.e.a. moet worden vercalculeerd.

Anderzijds lijkt het ook niet toevallig dat in het laatste nummer van het genoemde "Spy-in" een affiche is gevoegd inzake de zgn. "Kritische Universiteit". Deze betreft een plan van de Studentenvakbeweging (SVB), die in dit project een verwezenlijking ziet van haar eerder geformuleerde gedachten over het maatschappelijk engagement, waarmee deze syndicalistische studentenorganisatie zich sedert haar oprichting in 1963 heeft beziggehouden. (Zie ook M.O. 11 - 1966, pag. 23) In de redactie van "Spy-in" zitten o.m. studenten. Ook het laatste nummer van "De witte krant" (begin januari 1968) besteedt aandacht aan dit plan. Dat gebeurt in een artikel van Marjan v.d. Waals, lid van de Werkgroep Kritische Universiteit van de Algemene Studentenvereniging Amsterdam (ASVA), in welke organisatie, zoals bekend, de SVB de lakens uitdeelt.

Het plan inzake de "Kritische Universiteit" is afkomstig uit het buitenland, voornamelijk van de New Left - studentenbeweging in Berkeley (Amerika) en van de grondraad van de Westberlijnse Freie Universität. In laatstgenoemde stad werd reeds tot het oprichten van een dergelijke universiteit overgegaan. De eigenlijke aanleiding daartoe werd gevormd door de moeilijkheden tussen studenten en autoriteiten tijdens het bezoek van de Sjah van Perzië op 2 juni 1967, bij welke gelegenheid de student Benno Ohnesorg uit Hannover de dood vond.

De initiatiefnemer van de Westberlijnse "Kritische Universiteit" is Rudi Dutschke, de geestelijke leider van de Sozialistische Deutsche Studentenbund (SDS), die de bijnaam "Der rote Rudi" draagt en volgens persberichten in 1961 uit de DDR naar West-Berlijn vluchtte. In Oost-Duitsland zou hij lid zijn geweest van de Freie Deutsche Jugend (FDJ). In 1963 zou hij zich in West-Berlijn hebben aangesloten bij, wat genoemd wordt: de "subversieve actie". De daarbij betrokken figuren noemen zich anarcho-communisten en vormen sinds 1964 de leiding van de Berlijnse afdeling van de SDS. Tot 1966 nam Dutschke evenwel niet aan de activiteiten daarvan deel. Pas sedert november van dat jaar trekken zijn ideeën en acties de aandacht.

Volgens een interview in "Vrij Nederland" van 9 december 1967, is Dutschke van mening, dat zonder revolutionaire actie geen verandering van wezenlijk belang in de maatschappij mogelijk is. Radicale democratisering vraagt z.i. derhalve om een buitenparlementaire opstelling, de enige mogelijkheid om tot de gewenste verandering te komen; de parlementaire structuren zijn gecorrumpeerd, doordat zij zich aangepast hebben aan de bestaande maatschappelijke verhoudingen. In de hooggeïndustrialiseerde, geurbaniseerde maatschappij dient de revolutionaire actie de vorm aan te nemen van de "stadsguerrilla", vergelijkbaar met de guerrilla van de Zuid Amerikaanse bevrijdingsbewegingen. Met onze "stadsguerrilla", aldus Dutschke, bedoelen wij een voortdurende strijd - guerrilla dus - tegen de gorilla's, die nu nog aan de macht zijn. Deze strijd is meestal illegaal, in zoverre buitenparlementair en tot op zekere hoogte gewelddadig optreden nu eenmaal illegaal genoemd wordt. We zijn gewelddadig, omdat een passief optreden tegen het geweld van de autoriteiten het einde betekent van elke vorm van oppositie. Dit behoeft niet te betekenen, dat we direct met geweren en napalm de straat opgaan, maar het betekent wel, dat we de overheid en haar politie en andere machtsmiddelen attaqueren waar dat mogelijk is, aldus Dutschke.

Hij is van plan om in februari 1968 in Amsterdam aan het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis te komen studeren. Volgens hem kan de revolutie in Europa niet op één plaats geconcentreerd zijn; "we hopen contacten te leggen met de progressieve krachten in Amsterdam om actie te voeren. Met name denken we aan de Amsterdamse havenarbeiders en bouwvakkers".

Ontwikkeling in de PSP

Beziet men de politieke ontwikkelingen binnen de PSP in het jaar 1967 tegen de achtergrond van die in de jaren '65 en '66, dan kan men niet anders dan continuïteit constateren, d.w.z. de teneur naar een radicaler, eer socialistisch dan pacifistisch beleid; een beleid waartegen de pure pacifisten zich overigens steeds meer beginnen schrap te zetten. Dit "radicalisme" en "socialisme" vindt men ook weer terug in de stellingen voor het medio december in Utrecht gehouden ééndaags politiek congres van de partij. Ze vormen een belangrijk onderdeel van de PSP-bijdrage aan de discussie over partijvernieuwing. Nog vóór januari zouden ze aan een groot aantal personen

in diverse partijen en groepen worden toegezonden:

Stelling no. 1, tevens uitgangspunt van de 19 andere, is in dit verband verhelderend:

"De PSP handhaaft volledig de samenvatting van de belangrijkste beginselen van de pacifistisch socialistische partij, zoals vastgesteld door de algemene vergadering van de partij in 1962. De PSP stelt daarbij vast dat de snelle veranderingen op politiek, sociaal en economisch terrein, welke het Westeuropese kapitalisme in zijn huidige fase kenmerken, de formulering van een program van structuurhervormingen, gericht op een radicale, socialistische omvorming van de maatschappij hoogst urgent maken en dat zij het tot haar voornaamste taken rekent op zo kort mogelijke termijn dit ten uitvoer te brengen. Zo dit mogelijk is, stelt zij er prijs op dit tezamen met andere socialistische groeperingen en personen te doen".

Qua "radicaliteit" wordt het PSP-beleid met name gevoed door de onder de jongere partijaanhang levende, vooral in 1965 en 1966 naar buiten gebleken voorkeur voor "directe actie".

Sinds oktober 1965 besteedde de 'Commissie vorming en scholing' van de partij hieraan weliswaar enige aandacht, maar in de loop van 1967 - onder invloed ook van de roep om partijvernieuwing en meer politieke inspraak van de gewone burger - vond de PSP-leiding het nodig een studiec ommissie in het leven te roepen, die moest nagaan hoe de PSP als partij de directe, d.w.z. extra-parlementaire actie tot een vaste component in haar optreden naar buiten zou kunnen maken, (zie: MO no. 6 - 1967). In de praktijk kwam van diezelfde directe actie in het afgelopen jaar overigens minder terecht dan in '65 en '66, althans indien men het optreden van de Actiegroep Vietnam - waarin radicaal pacifistische naast links-socialistische figuren de boventoon voeren - als maatstaf hanteert.

Dat het radicale element in de PSP zich met name in Amsterdam manifesteert is, met de ervaring van de voorbije jaren in gedachten, niet zo verwonderlijk.

Het verzet van de ideële pacifisten in de PSP tegen deze stroming trad op het congres duidelijk aan de dag bij de behandeling van het onderwerp "geweld in de samenleving" (stellingen 2 t/m 5).

Toen de desbetreffende congrescommissie de formulering voorstelde: "ongeacht onze solidariteit met de onderdrukten waar ook ter wereld, dienen wij ons bewust te zijn van de gevaren, die ook het revolutionaire geweld in zich draagt", reageerde de meerderheid der

Amsterdamse afdeling verontwaardigd met een amendement, waarin uitdrukkelijk werd gestipuleerd, dat de PSP zich achter elke revolutionaire beweging stelt, ongeacht de middelen, die worden gehanteerd.

Het amendement werd evenwel door de congresleiding ontraden. Een beslissing hierover werd niettemin uitgesteld en een Amsterdams voorstel om de kwestie in 1968 op een voorjaarscongres nogmaals op de dagorder te plaatsen, werd aanvaard.

Wat in de stellingen 3 en 4 voorlopig als "consensus" overbleef, luidde:

- (3) "Politiek pacifisme houdt in, dat men streeft naar minimalisering van het geweld ook bij maatschappelijke revoluties", en:
- (4) Het is van groot belang, dat aandacht wordt gegeven aan het introduceren en de ontwikkeling van geweldloze strijdmethoden.

Wat dit laatste betreft: het ligt in de lijn der verwachting, dat er voor de in '63 met PSP-steun opgerichte "Stichting Geweldloze Weerbaarheid" thans werk aan de winkel is!

Qua "socialisme" wordt het PSP-beleid - behalve door de links-socialistische aanhang van het eerste uur - beïnvloed door de dissident-communistische groep en wel in een mate, die onevenredig is met de numerieke sterkte daarvan. Wat de "socialistische" tenor betreft onderscheidt Amsterdam zich overigens eveneens van de rest van het land. Een onversneden marxistisch geluid was b.v. te beluisteren in het Amsterdamse voorstel om t.a.v. het hoofdstuk economische democratie o.m. deze formulering te aanvaarden:

"De PSP gaat er bij haar politieke stellingname van uit, dat ook de politieke bovenbouw in laatste instantie wordt bepaald door de fundamentele economische tegenstelling tussen de bezittende en de niet-bezittende klasse".

Dit voorstel werd - op "dringend" advies van het hoofdbestuur - echter evenmin aanvaard; het partijbestuur meende, dat deze passage én vanwege de "specifieke denktrant" én vanwege het "woordgebruik" moeilijk te verteren zou kunnen zijn voor mensen in de PSP en daarbuiten.

De Amsterdammers zullen bij hun formulering wel vooral gedacht hebben aan het wegbereiden van toekomstige samenwerking met groeperingen ter linkerzijde van de PvdA. Zij waren het ook, die - in de bewoordingen van de aangenomen stelling no. 1 - het uitgangspunt van

de PSP bij samenwerking met anderen formuleerden. Mochten zij ook daarbij primair aan een "linkse concentratie" (buiten de PvdA om) hebben gedacht, de meerderheid van de vóórstemmers deed dat stellig niet: zij - o.w. zich de meerderheid van de partijleiding bevindt - opteren voor een "zinvolle samenwerking" met de PvdA. Voorzitter Wiebenga zag in dit opzicht wel betere perspectieven dan vroeger.

Oud-communist Henk Gortzak was op dit punt - symptoom van de gedachtengang in zijn groep? - veel kritischer. Vooral fusie-speculaties verwierp hij met felheid: "dat zou er op neerkomen, dat een socialistische partij opgaat in een niet-socialistische".

Het blad "Radikaal" - om financiële redenen van weekblad tot veertiendaags orgaan gedegradeerd - zal in de komende maanden de reacties op de thans circulerende LSP-stellingen publiceren.

Daar wachten wij dan maar op

Ontwikkelingen in het Nederlandse trotskisme

De Nederlandse aanhangers van de in 1940 vermoorde Trotsky zijn thans, voor zover zij in organisatorisch verband optreden, in drie groepen onder te verdelen. Bedroeg hun aantal na afloop van de oorlog in 1945 nog circa 300, sedertdien slonk het getal van hen, die actief zijn, tot ongeveer 25. Deze zijn hoofdzakelijk in Amsterdam en Rotterdam geconcentreerd.

Het kleinste groepje Nederlandse trotskisten (in concreto 3 man) wordt aangeduid met de "groep rondom het blad Links". Deze lieden deden reeds eerder van zich horen door hun actieve werkzaamheden en leidende posities in het voormalig "Sociaal Democratisch Centrum" in de Partij van de Arbeid, welk Centrum zich in 1960, op last van het partijbestuur der PvdA, ontbond. Als motivering voor deze maatregel werd aangevoerd, dat het SDC politiek bedreef "als partij binnen de Partij".

Ideologisch conformeert de groep "Links", die sedert 1965 het 14-daags orgaan "Links" uitgeeft, zich aan de opvattingen van de leiding der in Parijs zetelende Vierde Internationale.

Dit in tegenstelling tot de beide andere groepjes, welke zijn aangesloten bij de "revolutionair-marxistische tendens der Vierde Internationale". Deze zgn. Pabloïstische fractie trad in november 1965 uit de (Parijse) Vierde Internationale en staat sindsdien onder

leiding van de bekende trotskist Michel Raptis, alias Pablo. Laatstgenoemde is bekend door zijn arrestatie en veroordeling in 1961 in Nederland, terzake illegale hulpverlening aan het FLN (Algerije) door middel van valse munterij.

Verschillen in opvatting en activiteit tussen de drie trotskistische groepjes

Tot ca. 1960 waren de actieve Nederlandse trotskisten eensgezind geformeerd in de Nederlandse sectie. Men voerde, ingevolge een in 1951 genomen congresbesluit, de met "intrede-politiek" aangewezen tactiek uit, die in de Nederlandse verhoudingen neerkwam op het vormen van een linkse oppositie binnen beide massa-organisaties, te weten de PvdA en het NVV.

Aangezien men hier niet veel succes mee had (ontbinding SDC !), besloot het grootste deel der Nederlandse sectie tot verlegging van het "werkterrein" naar kleinere politieke formaties, waar de kans op succes gunstiger leek. Zo ging men activiteiten ontplooiën in de CPN (vrijwel zonder resultaat), in de PSP (plaatselijk, met name in Rotterdam, niet zonder uitwerking) en in verschillende jeugd- en/of studentengroeperingen. In sommige gevallen wisten trotskistische jongeren een functie in een organisatie te veroveren, doch van een belangrijke invloed op het beleid of de signatuur van deze organisaties kon nimmer worden gesproken.

Begin 1965 werd overeenkomstig de politieke visie van Raptis het werkgebied opnieuw verlegd. Voortaan diende alles in het werk gesteld te worden om de CPN te "destaliniseren", teneinde de vorming van één grote revolutionair-marxistische partij mogelijk te maken. De hefboom daartoe zou een linkse concentratie van min of meer radicale marxistische figuren buiten de CPN moeten zijn. Een belangrijk deel (+ 15 leden!) van de zich Nederlandse sectie noemende groep geloofde voorhands niet aan de mogelijkheid tot "democratisering" van de CPN en bleef de intrede-politiek in de PSP voortzetten. Niettegenstaande bemiddelingspogingen van de zijde van Raptis c.s. kwam het na enige tijd, mede onder invloed van het autoritaire optreden van enkele leidende figuren, tot een breuk, met als gevolg, dat er thans twee verschillende groepjes Nederlandse trotskisten zijn, die nauwe ideologische banden onderhouden met Pablo, t.w. een "moerder-

heids-groep" onder leiding van H. Riethof, welke de intrede-politiek in de PSP voortzet en de uitgifte van een eigen blad overweegt en een "minderheids-groep" onder leiding van M. Ferrares, welke groep de door Pablo gegeven richtlijnen volgt. Dit laatste groepje beschouwt zich, zoals ook blijkt uit haar maandblad "De Internationale", als de Nederlandse sectie. Het kleine groepje trotskisten, dat de intrede-politiek in de PvdA bleef voortzetten, groepeerde zich - zoals opgemerkt - rondom het blad "Links". Deze trotskisten bleven lid van de PvdA, waarin zij door middel van hun orgaan en door nauwe samenwerking met "Nieuw Links" druk naar links pogen uit te oefenen. Het blad "Links" - dat ca. 850 abonné's telt - zou momenteel met ernstige redactionele moeilijkheden te kampen hebben tengevolge van het uit-treden van de trotskistische redactieleden Tieleman, van Tijn en Drenth. Zelfs opheffing van het blad zou niet zijn uitgesloten.

In het politieke leven in Nederland spelen de trotskisten overigens geen enkele rol. Hun betekenis en de belangstelling voor hen van de zijde der veiligheidsdiensten ligt voornamelijk in hun revolutionaire gezindheid en hun bereidheid om, ongeacht met welk middel, de ontwikkeling van revolutionaire situaties op gang te brengen en te bevorderen.

Als illustraties van hun bereidheid tot revolutionaire activiteit kunnen dienen de enkele malen in "De Internationale" verschenen oproepen tot steunverlening, o.a. door middel van het zenden van vrijwilligers, aan Noord-Vietnam en het Zuid-Vietnamese Bevrijdingsfront. Hierbij moet men er wel op bedacht zijn, dat de trotskisten met deze oproepen primair beïnvloeding van de publieke opinie nastreven. Het werven van vrijwilligers moet vooral gezien worden als een symbolische daad. Daarenboven dient men te bedenken, dat Noord-Vietnam nimmer om deze vrijwilligers heeft gevraagd (zie o.m. MO no. 5 - 1967).

Ontwikkeling in de activiteit rond de kwestie Vietnam

Ofschoon in 1967 opnieuw pogingen werden gedaan om te komen tot een bundeling van de h.t.l. tegen de Amerikaanse Vietnam-politiek gerichte activiteiten, slaagde men daarin ook ditmaal niet.

Zoals bekend, werden in de voorgaande jaren de meeste acties gevoerd door het in september 1965 opgerichte Jongerencomité Vietnam en de in april 1966 gevormde Actiegroep Vietnam. Hoewel het Jongeren-

comité aanvankelijk tamelijk vaak van zich liet horen, ging het na het van de grond komen van de acties van de Actiegroep vrij snel bergafwaarts. Zó snel zelfs, dat de activiteiten in 1967 beperkt bleven tot het eenmalig uitgeven van een "Vietnam"-krant (februari).

Deze inactiviteit van het jongerencomité, waarbij veel meer organisaties zijn aangesloten dan bij de actiegroep, werd voornamelijk veroorzaakt door interne moeilijkheden als gevolg van de heterogene samenstelling. Tot het comité behoorden namelijk voor het merendeel pacifistische, trotskistische, links-socialistische en communistische jongeren en studenten. Vooral de communisten waren lastig. Zij probeerden van meet af aan de mede-leden naar hun (communistische) hand te zetten. Deze accepteerden dat niet, temeer toen bleek, dat de communisten plannen met een min of meer provocerende inslag steeds maar weer torpedeerden, zulks tegen de zin van links-socialistische, extreme jongeren.

Mede om die reden hadden deze laatsten reeds in april 1966 de Actiegroep Vietnam opgericht. Zij verweten het jongerencomité, dat het te weinig activiteiten ontplooidde, geen aansluiting zocht met jongeren buiten de kring der samenwerkende organisaties en ook de ouderen niet bij de acties wilde betrekken. Tot de activiteiten van de actiegroep behoorden de iedere 3e zaterdag (naderhand 3e zondag) van de maand georganiseerde zgn. stille protesttochten.

Aanvankelijk bestond daarvoor vrij veel animo, vermoedelijk niet in de laatste plaats, omdat de organisatoren provocerend optraden, bijv. door geen demonstratie-vergunning aan te vragen, waardoor zij in conflict kwamen met de autoriteiten. Naderhand werden wél vergunningen aangevraagd, alhoewel men bleef weigeren om de leuzen aan een goedkeuring te onderwerpen. In de eerste helft van 1967 nam ook de belangstelling voor deze vorm van protest af. De deelnemers liepen blijkbaar meer mee uit sleur, dan uit werkelijk verzet.

Inmiddels waren de communistische jongeren, buiten het Jongerencomité Vietnam om, met eigen acties begonnen. Gedacht wordt daarbij aan geldinzamelingen voor bandrecorders voor de Vietcong (eind 1966 begin 1967) en schrijfmachines (in de loop van 1967).

In de loop van 1967 werden overigens wel enkele pogingen ondernomen om de anti-Amerikaanse activiteiten te bundelen en nieuw leven in te blazen.

Allereerst was er de door een nieuw Vietnamcomité, onder leiding van de PSP'er Piet Nak, op 20 mei 1967 in Amsterdam georganiseerde stille protesttocht, waaraan door ca. 10.000 meest jeugdige personen werd deelgenomen. De Actiegroep Vietnam had zich achter deze demonstratie geschaard.

Op 21 oktober volgde een tweede demonstratie; ditmaal waren er zelfs 15.000 deelnemers. Deze betoging verliep niet geheel zonder incidenten. Groepen jongeren, kennelijk behorend tot de Actiegroep Vietnam kwamen met eigen leuzen en 'yellen'. Naar verluidt ging aan deze demonstratie een mislukte poging vooraf om tot landelijke coördinatie van Vietnamactiviteiten te komen. CPN'ers werden daar echter niet bij betrokken. Zij immers hebben van het begin af aan afwijzend gestaan tegenover de activiteiten van hun ex-lid Piet Nak. Overigens gaf het verloop van de demonstratie van 21 oktober j.l. Nak aanleiding om te verklaren voorlopig niet meer te willen samenwerken met de Actiegroep Vietnam. Zijn verklaring werd begin december gevolgd door zijn bedanken als lid van de PSP.

Een tweede poging tot bundeling kwam van de zijde van de zogenaamde "Vietnam-Steun-Teams" (VST), die in de loop van mei 1967 werden opgericht en die bedoeld waren om de solidariteitsbeweging met de strijdende Vietnamezen te organiseren. Ook bij de VST heeft aanvankelijk de gedachte voorgezetten om tot een coördinatie te komen van alle h.t.l. ontplooide Vietnamacties, zij het met uitzondering van die van de CPN. De laatste maanden leek het er evenwel op, dat men er meer op uit is aan een speciaal facet van de solidariteitscampagne aandacht te besteden, nl. hulpverlening aan Amerikaanse militairen, die weigeren uitgezonden te worden naar het strijdtoneel. Het is nog te vroeg om vast te stellen of deze pogingen met succes werden bekroond.

Ontwikkeling in de activiteit rond de Griekse kwestie

Na de kolonelscoup in Griekenland van 21 april 1967 werden in ons land diverse comité's in het leven geroepen, waarvan hieronder enkele nader worden belicht.

Als belangrijkste comité ontstond het "Comité Vrij Griekenland", dat - onder voorzitterschap van prof. mr. P.D.G. Kapteyn uit Bilthoven - werd samengesteld uit een groot aantal vooraanstaande personen van

uiteenlopende politieke overtuiging.

De SJ op haar beurt richtte het "Kommittee Griekenland" op, dat op 28 oktober 1967, ter gelegenheid van de zgn. "ochidag" (de jaarlijkse herdenking van het feit, dat de Griekse regering op 28-10-1940 "ochi" zei (ochi = nee) tegen het ultimatum van Italië, een demonstratie op de Dam in Amsterdam organiseerde.

Verder werd een "Anti Dictatoriaal Front van Grieken in Nederland" in het leven geroepen dat het "Informatiebulletin Griekenland" uitgeeft en daarbij geholpen wordt door een zgn. "Werkgroep Griekenland". Deze werkgroep staat onder auspiciën van de ASVA. Het "Informatiebulletin Griekenland" bevat hoofdzakelijk nieuws over het verzet in Griekenland en geeft daarnaast summiere informatie over de activiteit van de Nederlandse vakbonden, over de Nederlandse wetgeving t.a.v. gastarbeiders etc. Het is gedrukt in het Nederlands en in het Grieks.

De voornaamste activiteit van de genoemde comité's is wel het organiseren van teach-ins en protestdemonstraties tegen het huidige Griekse regime.

Tijdens de op 3 en 4 september j.l. te Parijs gehouden bijeenkomst van de revolutionaire-marxistische tendens van de IVE Internationale, hield men zich eveneens bezig met de situatie in Griekenland.

Gesproken werd over het onlangs gevormde front tegen de dictatuur en de monarchie, waarvan vooral in Italië, Frankrijk en Duitsland verblijvende studenten, en in het algemeen trotskisten, communisten en socialisten deel zouden uitmaken. Aangezien dit front Michel Raptis (Pablo) erkent als een van de belangrijkste vertegenwoordigers van het Griekse proletariaat, ligt een nauwe samenwerking tussen het front en de Pabloïsten in het verschiet. De zetel van het front zal waarschijnlijk worden gevestigd in Italië of Frankrijk. Pablo heeft de Franse en Italiaanse gedelegeerden verzocht mede te delen, welke hulp zij aan het front kunnen verlenen. Het Internationale Secretariaat van de Pabloïsten zal het front mogelijk volgen en van Zwitserland naar Rome of Parijs worden overgeplaatst.

Op 29 november 1967 werd in Nijmegen een "Griekse avond" gehouden, georganiseerd door de Unie van Studenten te Utrecht, waarbij als spreker dezelfde Raptis was aangekondigd. Hij moest echter ver-

stek laten gaan, daar hij zijn papieren niet tijdig in orde kon krijgen.

Van werkzaamheden van het genoemde front in Nederland is tot dusverre nog vrijwel niets gebleken, doch voor de toekomst wordt hiermede wel rekening gehouden.

Dat onder de hier te lande werkzame Grieken (alleen al in Utrecht verlijven er \pm 600) ook verdeeldheid bestaat en dat deze zelfs kunstmatig wordt opgewekt, wordt wel geïllustreerd door het feit, dat door het hiervoor genoemde "Anti-Dictatoriale Front van Grieken in Nederland" ter gelegenheid van "ochidag" in oktober j.l. te Utrecht een protestdemonstratie tegen het huidige regime op touw was gezet, terwijl de "Stichting Bijstand Buitenlandse Werknemers" in Utrecht op dezelfde dag in Woudenberg een feestje voor de Griekse arbeiders organiseerde, opgeluisterd door een rede van de Griekse consul. Aan deze laatste bijeenkomst nam een honderdtal Grieken deel.

Het gebeuren in Woudenberg bracht de Griekse vertegenwoordiging in het bestuur van genoemde Stichting, die het houden van dit feest had afgeraden, ertoe en bloc af te treden.

Stichtingsdirecteur v.d.Pol heeft niettemin verklaard, dat de stichting a-politiek is. Hij ontkende nadrukkelijk, dat een Griek of een Griekse organisatie geld in "zijn" feestje had gestoken. Toch heeft het bevreemding gewekt, dat deelname aan het feest deze keer geheel gratis was, terwijl men dit in andere jaren uitsluitend voor eigen rekening kon doen.

STAKINGSOVERZICHT DECEMBER 1967

Bedrijf : Verolme (Alblasserdam).
Aanleiding : invoering nieuw waarderingssysteem, overschakeling van week- op maandloon.
Inmenging vakbonden : met de vakbonden werd overleg gepleegd.
Resultaat : toezegging dat uit de maatregelen voor de arbeiders geen nadelen zullen voortvloeien.
Aantal werknemers : afwisselend 200 - 600
Aantal stakers : ± 100
Duur staking : halve dag; 21-12-1967.

OVERZICHT STAKINGEN 1967

Blijkens een overzicht in het SER-bulletin van 4-1-1968 was het aantal stakingen in 1967 zeer gering. Tot en met oktober van het afgelopen jaar bedroeg het totaal aantal arbeidsgeschillen niet meer dan 8. In de overeenkomstige periode van 1965 en 1966 deden zich respectievelijk 54 en 20 geschillen voor. In de genoemde periode van 1967 gingen door stakingen ruim 6.000 arbeidsdagen verloren (in de overeenkomstige periode van 1965 en 1966 respectievelijk 54.000 en 12.650).

De stijging van de loonsom per werknemer in bedrijven bedroeg in 1967 8% in vergelijking met 1966. Het minimumloon voor volwassen arbeiders werd medio 1967 vastgesteld op f. 128,-- per week.

Door de (relatief grote) arbeidsrust in het afgelopen jaar, kregen de communisten weinig kansen tot agitatie in de bedrijven. Geen wonder dan ook, dat geklaagd werd over de malaise in het CPN-bedrijfswerk (zie ook "De vakbondspolitiek van de CPN"; Hoofdstuk II, blz. 17).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
jan. 1968	Conf.v.Jeugd en Studenten i.z. Europese veiligheid.	Praag	Wereldfed.Dem.Jeugd en Int.Unie v.Studen- ten.
jan. 1968	Conf.voor solidariteit met de Portugese kol.,Zimbawe, Z.*.Afrika en Z.Afrika.	Conakry?	Wereld Vredesraad.
* jan. 1968	Conf. voor democratisering van het onderwijs .	Ierland	Internat.Unie v.Stu- denten.
* 13-20 jan. 1968	Vietnamweek.		Alg.Ned.Jeugd Verb. (ANJV).
* 10-11 febr. 1968	Westeuropese conf.voor Spanje.	Parijs	Westeur.conf.amnestie Spaanse gevangenen.
febr.1968	Consultatieve Bijeenkomst CP-en.	Boedapest	Communistische Par- tijen.
* maart 1968	Politiek congres SJ.	?	Socialistische Jeugd v. Nederland.
* maart 1968	Congres Internat.Betrek- kingen Wetenschapsmensen.	Wenen	Wereldvredesraad (WVR).
31 maart - 5 april '68	IIIe Chr.Vredesconferen- tie.	Praag	Christelijke Vredes- conferentie(CVC).
voorjaar 1968	Congres i.z. Europese Veiligheid.	?	Wereldvredesraad (WVR).
* voorjaar 1968	Conf.voor opheffing v.h. analfabetisme.	Ulan Bator	Wereldfed.Dem.Jeugd (WFDJ).
april 1968	Conferentie i.z. Europese Veiligheid en Wetensch. Samenwerking.	Wenen	Wereldfederatie van Wetenschappelijke Werkers (WFWW).
* mei 1968	2e Afro-Aziatische conf. v. journalisten.	Peking	Afro-Aziatische Jour- nalisten Associatie.
* juli 1968	Congres Lat.Am.Journalis- ten.	Havanna	Internat.Organisatie v.Journalisten(ICJ).
28 juli - 6 aug. 1968	9e Wereldjeugdfestival.	Sofia	Wereldfed.v.Dem.Jeugd (WFDJ)en Int.Unie v. Studenten (IUS).
zomer 1968	Bijeenkomst van jeugd uit NAVO- en Warschaupactlan- den.	Helsinki	Wereldfed.v.Dem. Jeugd (WFDJ).

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
18-21 sept. 1968	5e Medische Congres FIR.	Warschau	Internat.Federatie van Verzetsstrijders (FIR).
sept. 1968	Internationaal congres.	Carara (Italië)	Anarchisten.
* 1-5 dec. 1968	VIe Wereldcongres over "De rol van de vrouw in de Wereld van vandaag".		Internat.Democr. Vrouwen Federatie (IDVF).

* Nieuw c.q. aangevuld.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZEN

Tot + 31 december 1967

I = Inreis

<u>Datum:</u>	<u>Namm:</u>	<u>Geb.datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
6-10-'67 12-10-'67	MINNAERT-COELINGH, Mevr. Dr. M. B.	17-2-'06	Hoofdbestuurslid NVR. Be- zocht conf. in Oost- Berlijn.
3-11-'67 17-11-'67	CORNELISSEN, I.	3-5-'35	Journalist, trotskist. Moskou, viering 50-jarig bestaan S.U.
3-11-'67 17-11-'67	VERNU-reisgroep		Sowjet-Unie. Viering 50- jarig bestaan S.U.
5-11-'67 9-11-'67	HULST, W.	9-12-'16	Voorz. NU, dir. VERNU. Als lid delegatie NU naar Moskou voor viering 50- jarig bestaan S.U.
17-11-'67 (I)	FERARES, M.	5-1-'22	Trotskist. Inreis uit West-Duitsland. Reisdoel: besprekingen.